ПІОНЕР

Жовтень ★ 1977

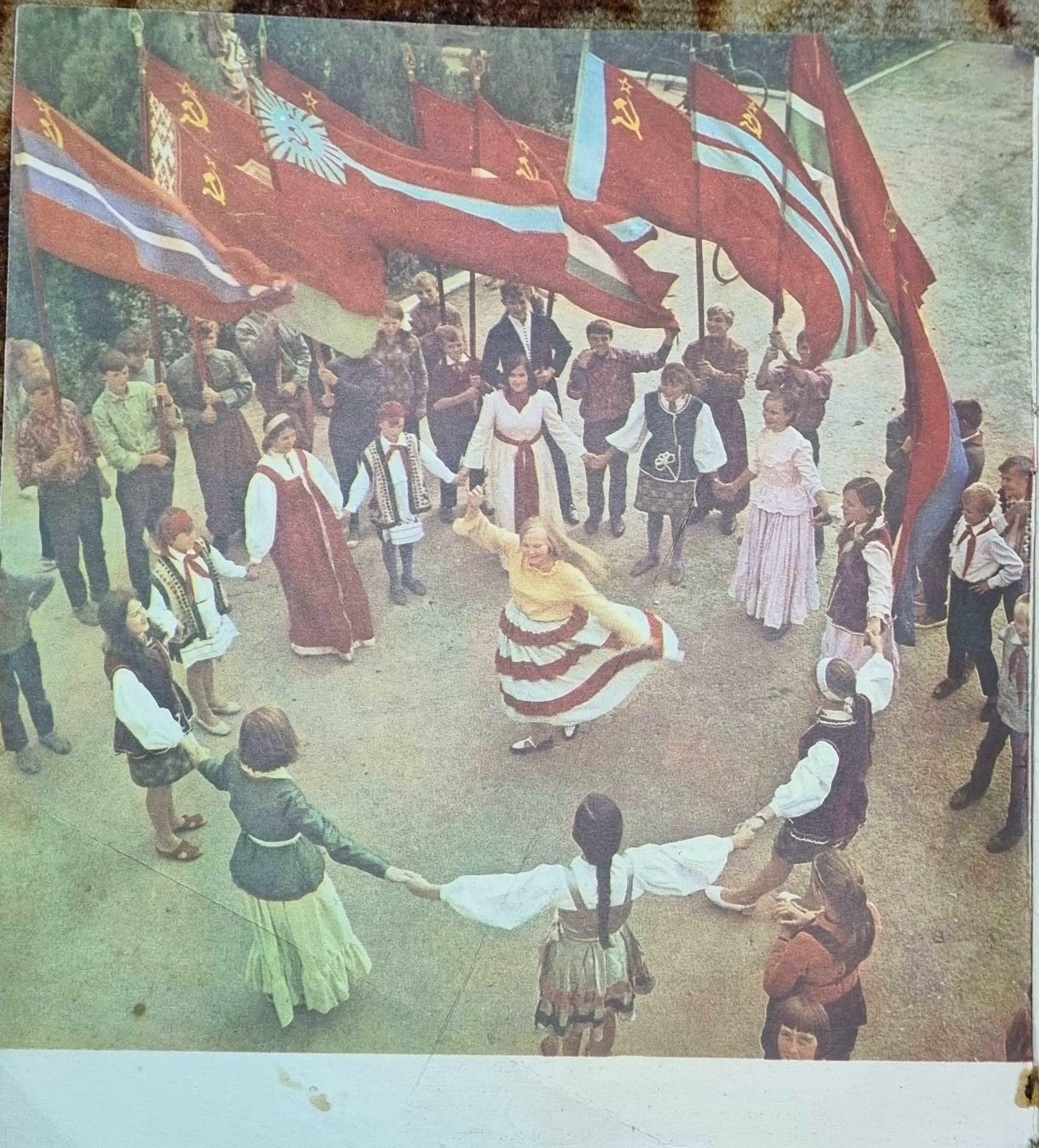

Танок дружби.
Фото Г. ФЕДОРЦЯ.

ПІОНЕРІЯ

10
(649)
ЖОВТЕНЬ
1977

ЩОМІСЯЧНИЙ ДИТЯЧИЙ ЖУРНАЛ ЦК ЛКСМУ ТА РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ РАДИ ВСЕСОЮЗНОЇ ПІОНЕРСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІМЕНІ В. І. ЛЕНІНА.

ВИДАЄТЬСЯ З 1 ЖОВТНЯ 1923 РОКУ. ВИДАВНИЦТВО ЦК ЛКСМУ «МОЛОДЬ» м. КИЇВ.

ЗВЕРНЕННЯ

УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОГО ДИТЯЧОГО ФЕСТИВАЛЮ «ХАЙ ЗАВЖДИ БУДЕ СОНЦЕ!»

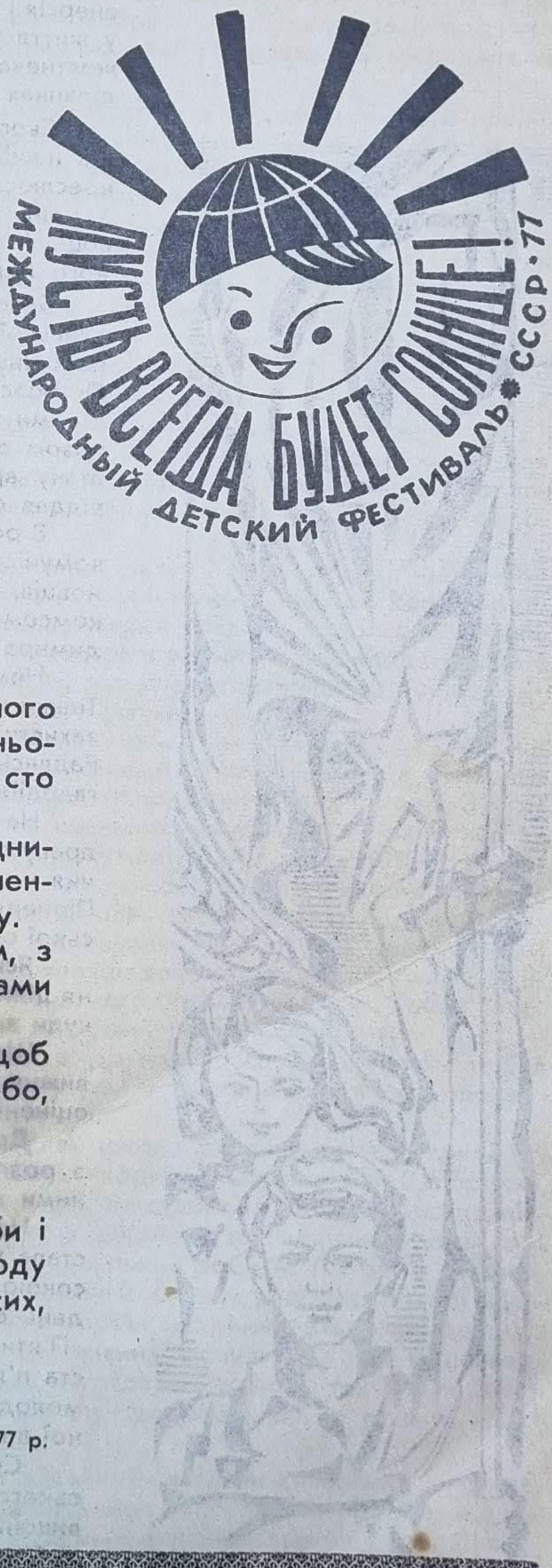

Люди доброї волі!
Діти всієї планети!

До вас звертаються учасники Міжнародного дитячого фестивалю «Хай завжди буде сонце!» Ми прибули на нього із ста трьох країн світу, представляємо більш як сто п'ятдесят дитячих і юнацьких організацій.

На фестивалі ми краще пізнали один одного, зміцнили дружбу і солідарність юного покоління п'яти континентів, добре відпочили в чудесному й гостинному Артеку.

Ми ближче познайомилися з Радянським Союзом, з нашими радянськими ровесниками, з чудовими умовами їхнього життя, навчання й відпочинку.

Ми, діти різних народів, палко прагнемо того, щоб хмари війни ніколи не затьмарювали сонце і чисте небо, щоб майбутнє наше було світлим і прекрасним.

Люди Землі!

Ми звертаємось до вас із закликом:

Зробіть усе, щоб ніде й ніколи не вибухали бомби і снаряди, щоб усі діти ходили до школи, не знали голоду і злиднів, щоб у них не віднімали батьківщину, близьких, дитинство, щоб світ став кращим і справедливішим.

Хай завжди буде сонце!
Хай завжди буде мир!

Артек, 31 липня 1977 р.

© «Піонерія», 1977 рік.

ГАРТ ЮНОСТІ

Г. Д. МАКСИМЕНКО,
секретар ЦК ЛКСМУ.

Наша соціалістична Батьківщина на порозі урочистого і світлого свята — 60-річчя Великого Жовтня. Підготовка до славного ювілею співпала з обговоренням і прийняттям нової Конституції СРСР й викликала небувалий ентузіазм радянських людей. Повністю реалізуються творча енергія і патріотичні прагнення мільйонів трудящих, які успішно втілюють у життя рішення XXV з'їзду КПРС, завдання десятої п'ятирічки. Переджовтнева вахта ознаменувалась новими чудовими звершеннями на всіх ділянках соціалістичного будівництва.

Сьогодні очевидні грандіозні масштаби перетворень у Країні Рад, і в нашій республіці зокрема. З особливою гордістю ми щоразу підкреслюємо, що Ленінський комсомол, його бойовий загін — комсомол України завжди, на всіх етапах своєї історії був на передовій лінії соціалістичного і комуністичного будівництва. Керований партією великого Леніна, він впевнено йде від перемоги до перемоги.

Безсмертною славою вкрили себе молоді герої на фронтах громадянської війни. Сотні легендарних імен зберігає для нас і майбутніх поколінь літопис комсомолу республіки. І серед перших Микола Островський — майбутній автор роману «Як гартувалася сталь». Живе з нами й подвиг луганського комсомольця Володимира Усенка. Це він разом з товаришами в бою під Перекопом зумів зупинити танкову атаку врангелівців. Ми не забули жодного імені юного бійця, який віддав своє життя за наше світле прийдешнє.

В роки перших п'ятирічок серед комсомольців ширився рух за нове, комуністичне, ставлення до праці. Країна називала імена перших стахановців, захоплювалася успіхами першої жіночої тракторної бригади комсомолки Паші Ангеліної. Юність країни, виконуючи заповіти Володимира Ілліча Леніна, вчилася будувати, вчилася комунізму.

Немеркнучі подвиги комсомолу в роки Великої Вітчизняної війни. Тільки на Україні понад мільйон комсомольців узяли в руки зброю для захисту соціалістичної Вітчизни. Ми пишаємося подвигами двічі Героя Радянського Союзу Олександра Молодчого, підпільників «Молодої гвардії», подвигами тисяч юнаків і дівчат з комсомольськими квитками.

На фронтах війни боролися й ваші ровесники — піонери. І ви по праву пишаєтесь тим, що серед ровесників воєнних років чимало таких, чия мужність і героїзм увійшли в легендарний літопис подвигу народу. Піонери-герої! Їхні імена золотими літерами записані в історію піонерської організації, в історію Великої Вітчизняної...

Яскравою сторінкою в житті Ленінського комсомолу було освоєння цілинних і перелогових земель Казахстану, Поволжя, Уралу і Сибіру, куди за закликом партії поїхало понад 80 тисяч молодих добровольців.

Ще 35 тисяч споруджували вугільні підприємства в Донбасі. Подвижництво шахтобудівників, їхні чудові трудові перемоги були високо оцінені Радянським урядом, Комуністичною партією.

Дорогі юні друзі! З газет і журналів, з передач радіо і телебачення, з розповідей старших у сім'ї вам відомо, якими гарячими і натхненними стали тепер трудові будні дорослих.

Новим свідченням згуртованості комсомолу України навколо КПРС стала ударна трудова вахта, присвячена 60-річчю Великого Жовтня. Високою продуктивністю праці прагнуть відзначити свій кожний робочий день 6 мільйонів учасників масового патріотичного руху юнаків і дівчат «П'ятирічці ефективності і якості — ентузіазм і творчість молодих»! Триста п'ятдесят тисяч молодих виробничників, 17 тисяч комсомольсько-молодіжних колективів республіки зобов'язались завершити до знаменної дати плани двох років п'ятирічки.

Серед них — лауреат премії Ленінського комсомолу ткаля Житомирського льонокомбінату Ванда Венгловська, яка дала слово за п'ятирічку виконати два п'ятирічних завдання. А комсомольсько-молодіжна бригада робітників очисного вибою Валерія Борисенка з шахтоуправління імені В. І. Леніна об'єднання «Ворошиловградвугілля» зобов'язалася вивести

в число бригад-тисячниць відстаючий колектив сусідньої шахти. Це вже четверта бригада, яку молоді вугільники виводять на рубіж передовиків.

Перелік добрих справ молоді сімдесятих можна було б продовжити. В лавах Ленінського комсомолу юнаки та дівчата проходять школу ідейного гарту, громадянського становлення. Останнім часом особливо підвищилася роль комсомолу як суспільно-політичної організації, резерву партії, її найближчого помічника в комуністичному вихованні підростаючого покоління.

Стати комсомольцем сьогодні — велика честь. Ви, піонери, завжди повинні пам'ятати про це і прагнути заслужити її вірністю Урочистій обіцянці, успіхами в навчанні, суспільно корисній праці. Ви — наша зміна, вам продовжувати естафету славних справ і вже сьогодні готуватися до великого життя, виховувати в собі любов і повагу до праці, прагнути стати гідним поповненням робітничого класу, справжніми господарями ланів і ферм.

Дорогі діти, вам пощастило народитися в чудовій, сонячній країні. Про вас щоденно піклується партія, Батьківщина. В нашій країні неухильно здійснюється ленінський заповіт: усе найкраще — дітям. Підростаючому поколінню, як і всьому радянському народові, Основним Законом гарантовані життєво необхідні права громадянина і людини, і насамперед — право на освіту, вільний вибір професії, на працю і відпочинок.

Тепер тільки на Україні за шкільні парти сідає близько восьми мільйонів юних громадян. І для всіх них обов'язкова середня освіта.

Для нашої країни дуже важливо виростити морально здорове, високо освічене покоління будівників комунізму. Цим, в першу чергу, й пояснюється постійна увага партії до проблем школи. І відповідь на ленінську турботу про дітей, може бути одна: «Завжди готові!»

«Разом з партією, разом з народом»,— іншого закону нема для Всесоюзної піонерської організації. Яскравий червоний колір піонерського галстука є символом революційного єднання комуністів, комсомольців і піонерів.

Як і весь радянський народ, як комуністи і комсомольці, юні ленінці країни готуються гідно зустріти 60-річчя Великого Жовтня. Вони беруть найактивнішу участь у Всесоюзному марші «Йдемо дорогою Леніна, дорогою Жовтня!», виборюють право рапортувати напередодні ювілею ветеранам партії, комуністам школи, підприємств-шефів: колгоспу, радгоспу, військової частини про досягнуті успіхи.

І як відрадно підбивати перші підсумки. Тільки за останній рік у нашій республіці багато зроблено дівчатками й хлопчиками в червоних галстуках по здійсненню Всесоюзного маршу піонерських загонів. Збагатився, перш за все, зміст роботи шкільних колективів, активно велася пропаганда і роз'яснення рішень і документів XXV з'їзду КПРС. У дружинах, загонах постійно дбають про високі знання. Велика заслуга в цьому належить комсомольцям школи, які завжди були ініціаторами багатьох цінних починань і запропонували чимало ефективних форм боротьби за міцні знання. Комсомольці допомагають молодшим друзям усвідомити значення свого високого громадянського обов'язку: найперша і найважливіша праця в шкільні роки — навчання.

Тепер десять тисяч піонерських дружин республіки вчаться без другорічників. Це, безумовно, і результат зрослої активності піонерських і комсомольських організацій шкіл.

Багато уваги в наш час приділяє школа розвитку пізнавальної діяльності учнів. Особливо розвинена творчість школярів у Запоріжжі, Дніпропетровську, Миколаєві, Харкові, де створена ціла мережа технічних гуртків і станцій юних техніків. У школах і позашкільних установах діти залучаються до активної дослідницької роботи. Потреба творити, робити своїми руками найскладніші речі спонукає удосконалювати знання, навички. Торік юннати республіки провели тринадцять тисяч дослідів на пришкільних ділянках. Двісті одержаних результатів уже зацікавили спеціалістів колгоспів і радгоспів. Виготовлені юними техніками Запоріжжя пристрої для сортування металу запроваджені на такому гіганті металургії як завод «Запоріжсталь».

Навчальний процес, трудове і ідейно-моральне виховання учнів перестали бути суто шкільними проблемами. Сьогодні це проблеми державної значимости, і вони складають найважливішу ланку в процесі формування людини комуністичного завтра. Комсомол, якому партія доручила керівництво піонерською організацією, обов'язково враховує це,

коли шукає нові форми і методи роботи зі своїми молодшими друзями. Юні ленінці активно залучаються до розв'язання важливих завдань. Всі піонерські трудові акції сповнені великим суспільно-політичним змістом, тісно пов'язані з тими турботами, справами, якими живе радянський народ. Щоб переконатися в цьому, варто познайомитися зі змістом операцій Всесоюзного маршу «Йдемо дорогою Леніна, дорогою Жовтня!» чи масового руху «П'ятирічка ударних піонерських справ!»

Будовою номер один назвала партія Байкало-Амурську магістраль. За два роки піонерія країни успішно провела акцію «БАМу — піонерські рейки» і продовжує її нині під девізом «БАМу — піонерські поїзди». За минулий навчальний рік юні ленінці України зібрали на їхнє будівництво 300 тисяч тонн металобрухту.

Важливою справою піонерії стала акція «Зелене вбрання Вітчизни». Мета її — виховання любові і бережливого ставлення до рідної природи. В республіці широко розгорнулася діяльність шкільних лісництв, голубих патрулів, дозорів по охороні птахів і тварин, річок і водоймищ, зелених насаджень. Піонери і школярі продовжують брати активну участь у Всесоюзному поході комсомольців і молоді по місцях революційної, бойової і трудової слави радянського народу.

Серйозність й багатогранність піонерської роботи була б неможливою без постійної уваги з боку старших товаришів-комуністів і комсомольців. Кращі молоді виробничники, студенти, воїни приходять сьогодні до дітей як старші товариші, наставники, щиро бажають допомогти вам вирости чесними й працьовитими громадянами великого Радянського Союзу. Майже 90 тисяч ентузіастів стали виробничими вожатими. Дві третини з них — робітники і колгоспники, ударники десятої п'ятирічки. Вони ведуть у школах близько тридцяти тисяч різноманітних гуртків і понад двадцять тисяч спортивних секцій.

А скільки у вас установ-шефів! Це вони, ваші батьки і старші брати, готують до кожного літнього сезону піонерські табори, табори праці й відпочинку. У нашій республіці нараховується понад вісім тисяч заміських піонерських таборів, де цікаво і змістовно відпочивають п'ять мільйонів школярів. Часто шефи працюють у таборах загоновими вихователями й вожатими.

Багато виробничих вожатих трудяться в учнівських виробничих бригадах і їхніх піонерських супутниках. Серед перших друзів піонерії Герой Соціалістичної Праці, депутат Верховної Ради СРСР, член ЦК ВЛКСМ Устина Лендюк, яка очолила школу юних хліборобів у Товстенській середній школі Гусятинського району Тернопільської області.

Другий рік інженер-механік колгоспу «Шлях Леніна» Куп'янського району, що на Харківщині, Іван Мусійович Доляник керує курсами трактористів у Петропавлівській середній школі. За цей час тридцять його вихованців прийшли працювати в рідний колгосп.

Важко переоцінити роль піонерських вожатих у справі виховання юних ленінців. Особливо пожвавилась їхня робота після Всесоюзного зльоту вожатих у Москві в травні минулого року. Знаменною подією в житті комсомолу, піонерської організації стало привітання товариша Леоніда Ілліча Брежнєва учасникам Всесоюзного зльоту трудових об'єднань школярів.

Завершується перший, присвячений 60-річчю Великого Жовтня, етап Всесоюзного маршу піонерських загонів. Нам, вашим вожатим, приємно усвідомлювати, що в країні росте гідна зміна. Нас радують успіхи, яких ви досягли в навчанні і змаганні, ваше прагнення до миру і інтернаціоналізму, що стало основною ідеєю Міжнародного дитячого фестивалю «Хай завжди буде сонце!»

Партія, комсомол вірять, що юні ленінці з ентузіазмом і активністю включаться і в другий етап Всесоюзного маршу, який буде присвячений 60-річчю ВЛКСМ.

Наш молодий сучасник, де б він не працював, людина ідейно загартована, високоосвічена, з багатим духовним світом. Готуйтесь прийти на зміну поколінню комсомольців на всіх важливих ділянках комуністичного будівництва. Ростіть комуністами — пристрасними і переконаними. Комсомол приймає щороку у свою дружню сім'ю понад сімсот тисяч піонерів. Чудовий, надійний резерв! Завтра партія буде розглядати вас як своє бойове поповнення.

Юні ленінці! Будьте готові до боротьби за справу Комуністичної партії Радянського Союзу, за торжество комунізму!

Малюнки І. ЛИСЕНКО.

Загони на Марші
«Йдемо
дорогою Леніна,
дорогою Жовтня!»

ХЛІБ — УСЬОМУ ГОЛОВА

Зараз усі дружини крокують маршрутами Маршу «Йдемо дорогою Леніна, дорогою Жовтня!» І піонери Сутисківської середньої школи Вінницької області теж діють активно. Піонери дружини імені Зої Космодем'янської збирають металобрухт, бо знають, що це на бамівські поїзди. Вони також активно розповсюджують художню літературу. Часто піонери приходять до своїх підшефних, проводять з жовтенятами бесіди, збори, ігри, вікторини.

Я хочу розповісти про один вечір в нашій дружині.

Це був звичайний учнівський день. Після уроків піонери п'ятих класів розійшлися додому, але знали, що о 17-й у них буде радість — їхній перший вечір «Хліб — усьому голова!..» До цього торжества готувалися не тільки п'ятикласники, а й старшокласники. І ось свято почалось!

Спочатку піонервожата розповіла дітям про хліб, про те, як його вирощують, як він випікається. Потім лунали пісні, танці, вірші, і все це славило святий і насущний наш хліб.

Всім дуже сподобався цей вечір.

Людмила ПОПИК,
учениця 6-го класу
Сутисківської
середньої школи
Вінницької області.

ТРУДОВИЙ ДЕСАНТ

Всім моїм товаришам дуже цікаво зробити справу, корисну для дружини. Уявіть собі: чудовий ранок, лунає весела пісня. Школярі з сапами, лопатами ідуть до нашого фруктового саду. Ми знаємо, наша праця сприяє вирощенню багатого врожаю. Тому так дружно й весело трудимося. Можливо, комусь і нецікаво збирати металобрухт. А нам — ні. Ми і розвідники, ми і старателі. І головне — точно знаємо: із нього зроблять на заводі поїзди. І не куди-небудь вони підуть — на БАМ!

Лариса СИЗИК,
член ради дружини
Брянківської
середньої школи № 3
Ворошиловградської області.

БАГАТО СПРАВ У ТИМУРІВЦІВ

У наше село з фронтів Великої Вітчизняної війни не повернулося 118 чоловік. Тепер піонерська дружина турбується про сім'ї загиблих односельчан. У загонах створені тимурівські команди, що тричі на тиждень здійснюють трудові рейди. Діла вистачає всім: в городі впоратись із сезонною роботою, прибрати в будинку і на подвір'ї, сходити за покупками і приготувати їжу.

Охоче допомагають школярі рідному радгоспу «Воронівка» на прополці, на збиранні врожаю.

Таня БУРМУС,
учениця 8-го класу
Воронівської середньої школи
Миколаївської області.

2 жовтня—День учителя

УЧИТЕЛЬЦІ

Ми знов поспішаєм до школи,
Стрічає учителька нас.
І ми не забудем ніколи,
Як з нею заходили в клас.

Великі зусилля й турботи
Вона докладала, щоб ми
Завжди у навчанні й роботі
Щоднини зростали людьми.

Роки, ніби птахи, летіли,
Буяло і квітло життя.
Це ж ви, вчителі, нам відкрили
Дорогу в ясне майбуття!

Ми будем трудитись на БАМі,
Планети нові відкривать
І вчительці нашій, як мамі,
Про успіхи вдячно писать.

Лариса ЧЕРЕДНИК,
14 років, с. Добровеличківка
Кіровоградської області.

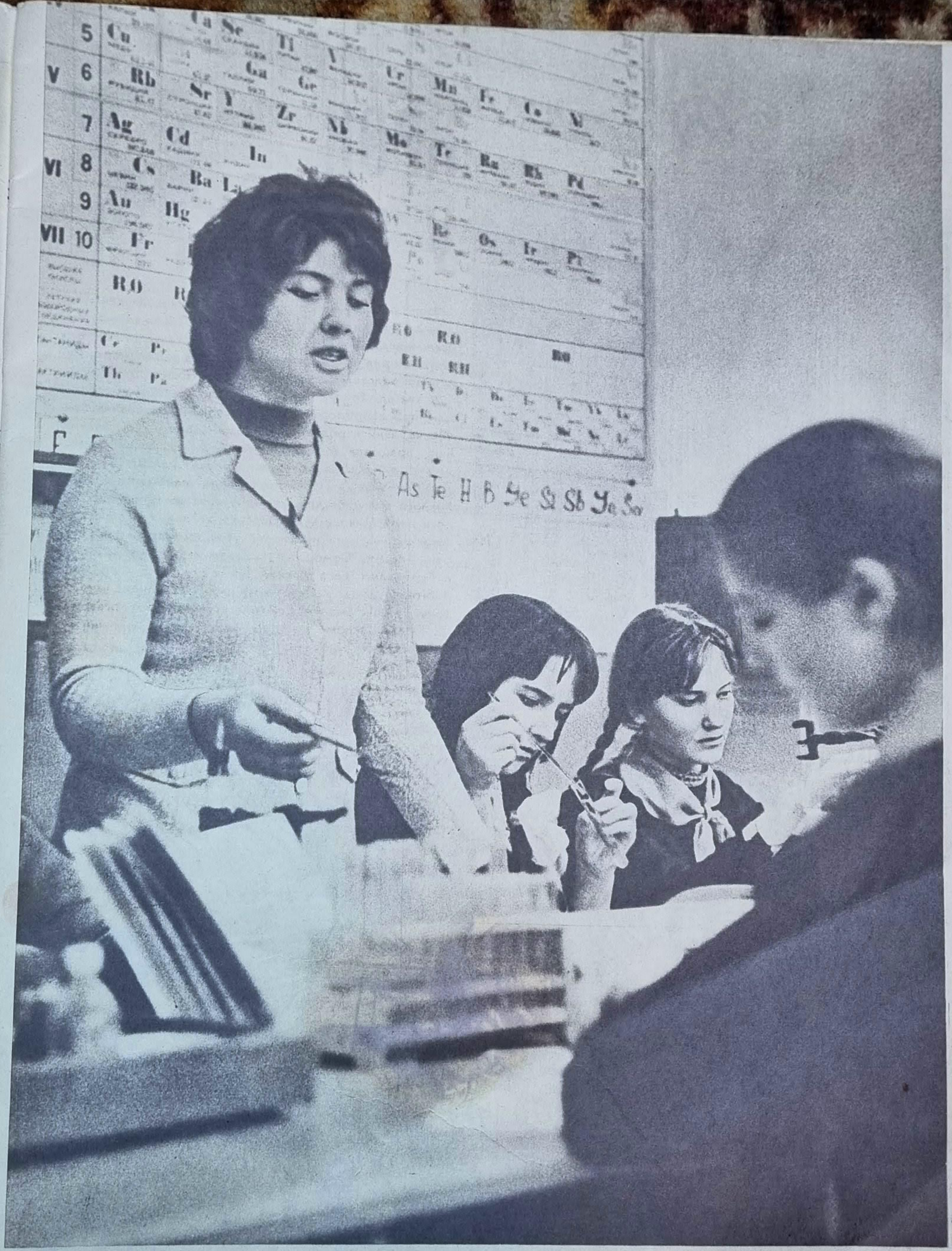

Фото Б. ТКАЧЕНКА.

60

КРОК У БЕЗСМЕРТЯ

Щоліта, тільки-но розпочинаються шкільні канікули, діти з Поділля їдуть до столиці рідної Вітчизни — Москви. І неодмінно приносять квіти до Кремлівської стіни, де поряд з Мавзолеєм на одній із могил жертв Революції золотом сяє напис: «В. Є. Войтович. 1891—1917».

А вчителі знову й знову розповідають своїм вихованцям про хороброго земляка Василя Єрмолайовича Войтовича, який народився у Меджибожі, що на Хмельниччині, працював спершу у Могилеві-Подільському, згодом — в Атаках і Бричанах, що у Молдавії.

У березневі дні 1917 року солдат лейб-гвардії Залізничного полку Василь Войтович конвоював заарештованого царя Миколу II до Царського Села. А коли за антивоєнні виступи Тимчасовий уряд розформував його полк, Василь Єрмолайович разом з іншими бойовими побратимами їде в Москву. Тут їх прийняла в свої лави робітнича сім'я Московсько-Курських вагонних майстерень. Тут він очолює бойовий десяток червоногвардійців і разом з ними виходить на останній історичний рубіж боротьби за всенародне щастя.

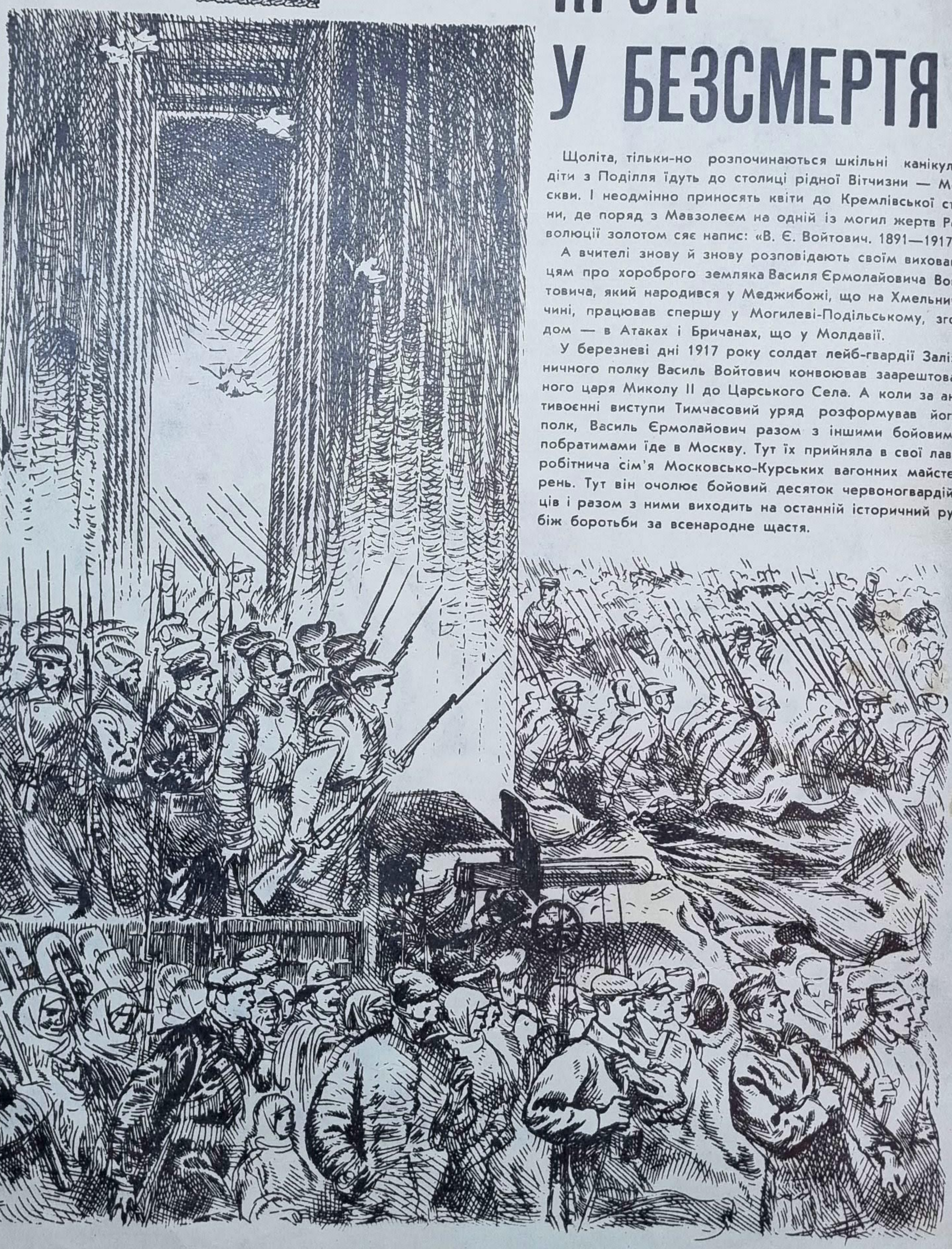

ЛЮДИ ЛЕНІНСЬКОГО ГАРТУ

Страшна звістка про те, що командуючий Московським військовим округом Рябцев захопив Кремль і в дворі революційного арсеналу розстріляв роззброєних солдат 56-го полку, блискавично облетіла найвіддаленіші закутки міста.

«До зброї!» — закликав робітників Московський комітет більшовиків.

І відгукнулись майстерні.

— Тобі, Єрмолайовичу, найміцніший горішок залишаємо,— стрів Войтовича голова ревкому Йосип Панфьоров.— Твої хлопці виходять на обстріл Кремля. Отож — нелегко доведеться. Але ж ти наш військовий учитель, і ревком сподівається, що зробиш усе для перемоги.— Він міцно потис Войтовичу руку.

— Все зробимо, Йосипе Даниловичу.

— До зустрічі...

Товариші вже очікували.

— Який наказ, командире?

— На штурм Кремля виходимо.

— Шкода,— зітхнув Андрій Товстолузький.— Геніальне творіння зодчих... І доведеться калічити...

— Нічого не вдієш! — відповів Василь Єрмолайович.— Рушаймо!

З бійниць Кремлівського мура вже спалахували смертельні вогники, і слідом за ними над головами солдат і червоногвардійців бриніли свинцеві «оси».

— Брешете, не вийде! — бурмотів про себе Войтович, а вголос віддавав команди:

— Вогонь!.. Вогонь!..

Бачив, як Антон Старун — колишній однополчанин — пробирався ближче до бійниць і влучними пострілами знімав юнкерів-снайперів, як поспішав Товстолузький, одержуючи од хлопчини-«гавроша» сумки патронів, і радісно всміхався.

І знову хмари куль та оглушливий грім вибухів.

— Командире, дивися, он з лівої бійниці б'є гад, — гукнув Войтовичу товариш по десятку. — Чим би його звідти? Кулею не візьмеш... Далекувато... Попроси гарматників, нехай допоможуть.

Василь підповз до бійця в матроському бушлаті і сердито запитав:

— Чому ж твоя гармата відмовчується?

— Не можу, браток, губити таку красу,— матрос кивнув головою на Кремлівську вежу.

— А що юнкери з-за його мурів убивають наших товаришів, не подумав?

Матрос скрушно зітхнув і попросив:

— Допоможи розвернути гармату. Ще... Ще...

— Ціль! — почувся радісний вигук червоногвардійців Войтовича.— Спасибі, командире!

— Андрію, дивися: он ще одне вороже гніздо знищили,— кричав Товстолузькому.

— Бережися. Б'ють розривними,— відповів той.

Та було пізно.

Андрій побачив, як Войтович, котрий на хвилинку звівся на увесь зріст, важко зітхнувши, впав на каміння бруствера окопу.

— Васю...— Андрій схилився над зблідлим другом.— Що з тобою?

З грудей Войтовича струмочком стікала кров.

— Санітари!

Швидко підбігли червоногвардійці з ношами. Вони допомогли Товстолузькому накласти пов'язку. Але серце пораненого слабшало.

— Хлопці...— ледь прошепотів Василь.— До перемоги... зосталось... н-не... дов... го..,— і знепритомнів.

А трохи згодом серед червоногвардійців майстерень, які йшли на штурм Кремля, поширилася сумна чутка:

«Войтович помер!»

Години через дві юнкери здалися. В Бессарабію полетіла важка звістка...

Московський комітет партії, Московська рада і Військово-революційний комітет розпорядилися взяти участь у похоронах жертв революційного штурму Кремля.

Зійшлися друзі біля домовини Войтовича, сфотографувалися і під спів траурного маршу «Вы жертвою пали...» рушили з території майстерень.

— Прощай, Васю! Прощай, друже! Навіки прощай!

Йосип Панфьоров, Олексій Волосов, Андрій Товстолузький, Василь Бичков та Антон Старун до самої Кремлівської стіни несли на своїх плечах труну бойового побратима.

Майже одночасно з робітниками майстерень на Красну площу почали прибувати процесії робітників фабрик, загони солдат, які проводжали своїх загиблих товаришів в останню путь військовими ескортами чи артилерійськими батареями. А на прапорах військових частин — революційні заклики: «Хай живе III Інтернаціонал!», «Вимагаємо загального справедливого демократичного миру!»

Раптом з даху сусіднього будинку застрекотів кулемет. Та чергові загони червоногвардійців Муралова швидко роззброїли бандитів.

Климентій Войтович приїхав до Москви лише другого дня. Привіз на могилу брата жменю землі рідної.

В майстернях зустріли гостя як найдорожчу їм людину. Показали цех і паровий ковальський молот, де працював Василь, розповіли про брата. А додому повертався,— зібрали свій одноденний заробіток і попросили Товстолузького:

— Їдь з Климентієм, Андрію... Ти ж був найближчим другом Войтовича і більше від усіх нас зможеш розповісти батькові про його хороброго сина.

— Важку звістку ти привіз мені, сину,— важко зітхнув Єрмолай Кононович і, помовчавши, додав: — А хлопцям своїм за допомогу мені, старому, сердечне спасибі передай... На Україні я народився і ріс, в Молдавії — живу і працюю. А сьогодні найближчою ріднею став мені й російський народ, бо ж в землі Росії Вася залишився навіки, за щастя наше голову поклавши...

М. ГРИНЧУК.

Малюнок О. ДАНЧЕНКА.

Анатолій КОСТЕЦЬКИЙ

Малюнки М. КОМПАНЦЯ.

ПОСТУКАЙ У МОЄ ВІКНО

Маленька повість

1

Найгірше для мене — вчити вірші напам'ять. Дивлюсь у підручник, силкуюся запам'ятати, що за чим іде і що з чим римується, а не можу.

Вдома нікого нема. Тато на зборах у своєму НДІ, це інститут такий, науково-дослідний. Мама працює. Вона в мене вчителька, викладає мову й літературу у вечірній школі робітникам.

Я люблю лишатися сам — роби що хочеш! Можна посидіти на балконі чи у двір вийти. Але в такий дощ не погуляєш!.. Хіба що Сетона-Томпсона почитати...

Мама каже, я зовсім очманів од своїх звірів, що тільки про них і читаю, а про підручники забув. Навіть ховає мої улюблені книжки. Тоді за мене вступається тато. Він зоолог, вивчає птахів і звірів і книжки мені сам купує. «Хай читає,— каже тато,— це ти просто заздриш, що він обрав мій шлях, а не твій». Тут мама, звісно, не стримується — їй, по-моєму, справді прикро — і починається...

Ой, що це? Наче в шибку стукають?.. Піду гляну, це в кімнаті батьків. Ось тільки мамину качалку для тіста прихоплю...

І я сміливо рушив до кімнати батьків. На мить зупинився, набрав повні груди повітря і рвучко розчинив двері!..

На підвіконні, з того боку шибки, сиділо намокле, скуйовджене граченя! Сиділо й позирало на мене сумним блискучим оком.

Що робити, я довго не думав. Відчинив тихенько вікно, щоб не сполохати птаха, і став за дверима. Граченя зазирнуло в кімнату — і сміливо стрибнуло всередину. Тієї ж миті я вискочив зі своєї схованки і клацнув вікном. Все! Не втече!..

А граченя й не думало тікати: обтрусило пір'я, роздивилось навколо. Мене граченя не злякалось анітрохи. Навіть підійшло та дзьобнуло в капцю, ніби знайомилось.

Схочеш — не вигадаєш: граченя само прилетіло, ще й у шибку постукало! Птах, а знає, де йому раді...

«Але що скажуть мама й тато?— подумав я.— Тато, певне, зрадіє, а мама... Адже вирішує все вона».

Певна річ, спати я не ліг, а сидів на кухні й чекав батьків. Вони прийшли десь об одинадцятій. Тільки-но мама побачила, що я не в ліжку, суворо мовила:

— Це що таке?

І цієї ж миті помітила граченя.

— А це що?— зовсім іншим тоном повторила мама.

— Невже ти не знаєш?— здивувався тато. — Це грак звичайний, на латині — корвус фругілегус.

— Звідки воно?— кивнула мама на птаха.

І я все розповів... Мама дослухала мене, зігнала граченя зі столу, де воно сиділо, на підлогу. Потім витерла стіл і сказала:

— Щоб завтра цього «фругілегуса», чи як там його, в нашому домі не було, все!..

Ох, це мамине «все»! Я добре знав із власного досвіду: коли мама сказала «все!», проси — не проси, нічого не буде. Своїм «усе» мама поставила крапку, коли я благав купити папугу. Цим же словом кінчились і мої спроби умовити маму поселити в нас бездомного собаку. Багато що кінчалося цим словом...

— Ось, хай ночує,— обірвала мої думки мама й дала мені величезну картонну коробку з-під нашого телевізора.— Сподіваюсь, воно звідси не вилізе й не зчинить серед ночі галасу?— додала й пішла до себе.

Тато винувато поплескав мене по спині, підморгнув і теж пішов. А я взяв граченя, яке вже не тікало, посадив у коробку. Нова домівка йому сподобалась. Граченя оглянуло коробку, пострибало з кутка в куток, настовбурчило пір'я й заснуло...

2

Ранок був сонячним, але я не зрадів йому. Коли б йшов дощ, граченя лишалось би в нас, а так... Я встав і поспішив на кухню, до коробки. З неї чувся стукіт. Певне, граченя вже прокинулось і стрибало по своїй домівці. Я зазирнув у коробку й побачив його, веселого й чорнішого, аніж учора.

— Привіт!— сказав я граченяті.

— Кр-ри-и!— відповіло воно раптом і радісно замахало крилами.

І тут я побачив, що з крилами в нього не гаразд! Витяг його, уважно роздивився. Крила йому хтось підрізав. А це означало: у граченяти вже є хазяїн!..

Годі й казати, як я засмутився. Адже тепер гра-

ченя не може бути моїм. Я пустив його на підлогу, а сам пішов до ванної, вмився, вдягся, прибрав ліжко і повернувся до кухні — снідати.

Я звик, що коли вранці нема нікого, мама лишає записку. Ось, до речі, й вона! Ану, погляну...

1. Не забудь прибрати ліжко. 2. Пий молоко з дитячим сирком. 3. Не забудь закрити холодильник і замикай двері на обидва замки! 4. Будь о третій вдома — є важлива розмова. 5. Ми з татом учора вирішили: граченя залишається в нас...

Мені аж дух перехопило!.. Тричі вигукнув «ура!» мамі й тату, витяг переляканого птаха з його схованки.

— Ти уявляєш, як тобі пощастило!— почав було я, та одразу ж виправився.— Ой, вибач! Не тобі, а нам, нам з тобою! Адже тепер ти — мій, а я — твій, назавжди! Розумієш, на-зав-жди!..

Звичайно, сирок я проковтнув за півхвилини, і він здався мені солодким, як ніколи. Хутко зібрав портфель, попрощався з граченям, зачинив двері на обидва замки й поспішив до школи.

На вулиці я раптом пригадав, що не вивчив вірш, а Тетяна Микитівна може викликати. На ходу витяг підручник, щоб завчити хоч рядок. Портфель затис під пахву, розгорнув книгу на потрібній сторінці й прочитав: «Поздняя осень. Грачи улетели...»

Ну й дива, так це ж про граків!.. Я кілька разів пробіг очима сторінку, й вірші самі вкарбувалися в пам'ять. І так міцно, що я не сумнівався: розбуди мене серед ночі та спитай — одразу ж прочитаю!..

До класу влетів разом із дзвоником. Захеканий, привітався зі Славком і важко впав на лаву.

— Ну що, вивчив?— замість вітання поцікавився Славко.

— Ще й як!— гордо відповів я.— Навіть повторювати не буду.

— Тоді підніми руку, я не встиг,— прошепотів Славко мені на вухо, бо до класу вже входила Тетяна Микитівна...

Таки є щастя на світі! В цьому я нарешті переконався. По-перше, мама й тато лишили граченя. По-друге, п'ятірка за вірш теж чогось варта. І, по-третє, я врятував Славка. Отримай він двійку, і тренер не пустив би його на гімнастику, поки не виправить. А Славкові без гімнастики — як рибі без води!..

Добре йти додому, коли тебе чекають! Навіть черевики виспівують, а перехожі всміхаються тобі, як старому знайомому. Добре, коли в тебе хтось є, кому ти потрібен!..

Я наддав ходи і вже за кілька хвилин був біля дому. Тільки тут згадав, що у граченяти вже є хазяїн, і до мене повернувся поганий настрій. Я уявив, що хазяїн відшукався і забрав граченя. І коли зайду в квартиру, на кухні мене зустріне порожня коробка з-під телевізора. Забув про ліфт і майже злетів на восьмий поверх...

— За тобою що вовки женуться? — спитала мама, відчиняючи двері.— У тебе ж є ключі. Чи ти загубив їх?

Ні, не загубив, а просто забув про них.

— Де воно?!— вигукнув я.

— Хто «воно»?— здивувалася мама.

— Граченя!

— Де ж йому бути — сидить у коробці та кашу наминає,— всміхнулась мама, коли зрозуміла причину мого хвилювання.— Мий руки та сідай обідати. Заодно поговоримо, бо я скоро йду.

Я вимив руки, хлюпнув холодною водою в обличчя.

— Отже,— почала мати,— ми з татом вирішили — лишаєм його, але за однієї умови: доглядатимеш його сам...

Зрозуміло, я доглядатиму за граченям, бо знаю, що потрібен йому! От тільки крила... Сказати мамі чи ні?..

— Мам,— нерішуче підступився ближче, у граченяти... крила підрізані.

— То що?— не зрозуміла мама.

— А те, що воно — вже чиєсь!..

— Справді,— здивувалась мама.— Як я не помітила! Значить, воно від когось утекло. Доведеться повернути, коли хазяїн відшукається. А ти зроби ось що...— мама на мить задумалась і закінчила:

— Напиши об'яву та почепи на парадні двері. З такими крилами здалеку не прилетиш. Отже, коли в нього хтось є, то він живе в нашому будинку. Все!..

Так, мама, як завжди, мала рацію! Я поплентав-

ся до своєї кімнати, взяв ручку, аркуш паперу і сів писати об'яву.

Писав майже годину. Треба було добряче помізкувати, щоб вийшло якнайкраще, без помилок. Врешті-решт написав таке:

ОБ'ЯВА

Товариші громадяни! Від кого ВТЕКЛО граченя, просимо звертатися до кв. 50 (8-й поверх).

Спитати Чепцова Юрка.

Дякуємо за увагу!

Здається, вийшло непогано. Все на місці, як у школі вчили. Навіть поверх назвав, щоб не шукали довго — краще б зовсім не шукали!.. Та над усе мені подобалось: «...від кого втекло граченя...» Слово «втекло» я навмисне підкреслив. Може, хазяїну стане соромно, що граченя від нього втекло, і він за ним не прийде. Адже з дому тікають, коли там геть погано!..

Я знов переглянув об'яву і пішов чіпляти її.

3

День видався по-літньому теплим, хоч був листопад. Перед будинком сиділи на сонці бабусі й дідусі та про щось гомоніли. А неподалік, на майданчику, зібралося все наше товариство.

Бачите пузаня? Це — Вітько, з першого парадного. В нього величезний бульдог.

А той, довгий, на гойдалці — Сергій, наша «голова»! Він завжди щось вигадує. Скажімо, наловити кількасот горобців, зв'язати разом і літати на них. Або випити по три тисячі триста тридцять три склянки газованої води, щоб стати від газу легкими, як повітряні кульки — і теж літати.

А погляньте на того білявого, у в'язаній шапочці, що на драбині донизу головою висить!.. Це мій Славко. Ми з ним не лише живемо в одному домі, а й за одною партою сидимо!

Ну от, наче всі. Ой, ні. Ген, за гіркою, кіски стирчать. Це наша Вітуня! Таку пошукати... Ми всі піклуємось про неї, бо вона серед нас найменша. Та й мами в неї нема. Каже, кудись поїхала. Ми знаємо, в чому справа, але мовчимо — ще мала, не зрозуміє... Зате тато в неї — будь здоров! Нас усіх запросто підняти може. А вміє — геть усе!..

Отаке наше товариство! Коли хтось до Вітуні не так, матиме справу з нами всіма. І, звичайно,— з Вітьчиним бульдогом!..

Нарешті почепив я об'яву і підійшов до хлопців, яким досі нічого не казав про граченя.

— Що ти ладнав там?— поцікавився Сергій.

— Об'яву,— сумно промовив я.

— «Міняю книжки на хом'яка!»— засміявся Вітько, бо всі знали, що я давно мрію про щось живе...

— Майже вгадав!— відповів я Вітькові.— Це об'ява про граченя.

— Просиш граків поділитися хоч одненьким з тобою? — поцікавився Вітько. Я навіть не посміхнувся і розповів друзям усе...

— Кепські справи!— проказав Сергій.— Треба щось негайно придумати.

Він підвівся й почав ходити майданчиком. Раптом зупинився.

— Ось що! Ти, Юрко, мчи додому і нікуди не виходь. А ми гайнемо по квартирах. По-моєму, в нашому будинку ніколи граків не було, але треба перевірити...

— Тримайся!— кинув Славко.— Гайда, хлопці!

І вони гуртом помчали до першого парадного, а я поплентався додому — чекати: прийде хазяїн чи ні. Щоб якось згаяти час, розклав на столі підручники й засів за уроки. Граченя перестрибнуло на стіл, потім — на моє плече, вмостилося там і затихло.

Коли я розв'язав останню задачу, хтось подзвонив. Я рвучко скочив, та за мить спинився.

«А може, не відчиняти?» — майнула думка.

— Кр-ри-а! Кр-ри-а! — заголосило раптом граченя та так голосно, що за дверима почули.

— Ех ти!— кинув я граченяті й пішов відчиняти...

На порозі стояло... наше товариство!

— Ну як?!

— Люкс!— відповів Сергій, ніби інакше й не могло бути.

— Отже воно — моє?— не повірив я.

— Не твоє, а наше!— виправив мене Вітько.— Ми всі хвилювалися.

Я нічого не мав проти.

— Давай, показуй підшефного, — скомандував Славко,— годі його ховати.

— Так, покажи, — попросила й Вітуня.

І я повів усіх до кухні...

— Ой, чорняве яке!— зраділа Вітуня, коли побачила граченя.— А гарненьке ж! Ціп-ціп-ціп!— простягла вона долоньку до граченяти.

У відповідь ми так зареготали, що в шафі задзеленчав посуд. А граченя аж зашуміло до своєї рятівної коробки.

— Ач, яке спритне! — оцінив його Славко.

— Годі вам!— припинив веселощі Сергій.— Птаха лякаєте... А ти не зважай, Вітуню, вони й самі не знають, як його кликати. Навіть він!— і Сергій показав на мене.

З мого мовчання хлопці зрозуміли, що Сергій угадав.

— А давайте,— зраділа Вітуня,— зараз же дамо йому ім'я!

Її пропозиція сподобалась. Ми вирішили написати на папірцях імена для граченяти, а Вітуня тягтиме. Що витягне — те й буде. Я приніс олівці й папір.

Участі в конкурсі я не брав, бо погоджувався на все — аби граченя лишалось моїм! Нарешті всі повкидали папірці в каструлю. Я перемішав їх, і Вітуня потягла.

— «Бу-це-фал»! — здивовано прочитала вона.

— Що, що?!— перепитав Сергій.

— Буцефал, ось що!— відказав замість Вітуні Славко, бо це був його папірець.

— А тобі відомо, хто це?— поцікавився Сергій.

— Так звуть мого хом'яка.

— «Хом'яка»! — засміявся Сергій.— Так звали коня Олександра Македонського.

— Ну, добре, тягни ще,— сказав Вітуні Славко.

Вітуня дістала другого папірця і прочитала:

— «Гри-ня»!

— Ну як?— захвилювався Вітько, і ми зрозуміли, що це його папірець.

— Наче непогано,— розважливо мовив Сергій і повторив:

— Гри-ня...

Я хотів заперечити, що це надто просто для грака, та з коробки раптом залунало:

— Кр-ри-а! Кр-ри-а!

Здавалось, граченя повторює: «Кри-ри-а!» — «Гри-ня!»

— Ось, і йому подобається!— зрадів Вітько.

Це мене переконало.

— Згода!— сказав я.— Хто «за»? «Проти»? Одноголосно!

І ми всі пораділи, що так легко вирішили цю складну проблему — дати ім'я...

Нарешті всі надивились на Гриню досхочу й почали збиратися додому. Аж тут подзвонили в двері. Я попросив хлопців зачекати.

За дверима стояв Незнайомець. Під пахвою в нього був чорний, облізлий портфель, а на голові — чудернацький зелений капелюх.

— Здрастуй, молодий чоловіче!— аж надто ввічливо привітався.— Це ти — Юрко Чепцов?

— Так,— відповів я.

— І це ти писав об'яву?

— Яку... об'яву?..— почав було я, та раптом усе зрозумів!

«Він! Хазяїн Грині!»— подумав я, і в грудях мені похололо...

— Може, запросиш мене до квартири, чи так на східцях і розмовлятимемо? — порушив тишу Незнайомець.

— Вибачте! — знітився я. — Заходьте, будь ласка! Воно там, на кухні...

— Що — «воно»? — здивувався Незнайомець.

— Не «що», а «хто»!— поправила його Вітуня.— Бо воно живе!

— Звісно, «хто», — сказав я, — ваш Гриня.

— Пробачте, але я не дуже розумію, про якого Гриню говориш? Нема в мене ніяких Гринь!

— Як нема? — здивувався тепер Сергій. — А граченя?

— Так ти про граченя! — нарешті зрозумів Незнайомець.— Так би й казав, а то «воно», «Гриня»! А чому, власне, ти гадаєш, що воно моє? Ти знаєш, хто я?

— Звичайно, знаємо!— відповів Славко.— Ви його хазяїн.

«Поганий хазяїн», — подумав я, та змовчав.

— От і не вгадали!— всміхнувся Незнайомець.— Я — ваш новий кербуд! Хе-хе...

— Ви... правду кажете?— не повірила Вітуня.

— Дівчинко!— суворо обірвав її кербуд.— Запам'ятай: Всеволод Зіновійович Панько, тобто я, завжди каже правду!

— Вибачте нас, Всеволоде Зіновійовичу!— загомоніли одразу всі.— Ми теє... ну, ми того...

— Я бачу, що ви «теє» трохи, мабуть, «того», але, — і він подивився на мене,— запам'ятай раз і назавжди, громадянине Чепцов: ніяких об'яв без мого дозволу вивішувати не можна! В нашому будинку, який бореться за звання найкращого в районі, біля першого парадного є спеціальна дошка для об'яв та оголошень. Двері — не для цього! Ясно?

— Ясно!— відповіли ми як один.

— Тоді бувайте і про це не забувайте!— заговорив раптом віршами кербуд і сам здивувався.— Ти ба, поет!.. Ну, добре, пішов. А об'явочку зніміть.

— Здається — все!.. -- сказав Славко, і ми полегшено зітхнули.

— Нам теж час. Бувай!— попрощалися друзі.— А об'яву ми знімемо...

4

Тепер дні минали швидко й весело. А з ними непомітно промайнули осінь, зима...

Ми весь час возилися з Гринею, бо десь прочитали, що грака можна навчити розмовляти... Не скажу, що наслідки з'явилися одразу, але...

Якось, коли я повернувся додому й кинув Грині звичне: «Привіт!»— він не відповів.

— Гриню, ти не захворів?

Гриня сидів на холодильнику й мовчки позирав на мене. Раптом витяг шию, мов півень:

— Кр-ри-іт!

— Що?! Що ти сказав?— не повірив я власним вухам. — Ану, повтори!

І Гриня повторив, та ще й як! На радощах я пригостив Гриню чималим куснем ковбаси і помчав у двір — ділитись новиною...

— Вигадуєш!— не повірили хлопці, коли я розповів про Гриню.

— Пішли, самі почуєте!— запропонував я, і всі гуртом помчали до мене.

Тільки-но переступили поріг і навіть не встигли привітати Гриню, як почули:

— Кр-ри-іт! Кр-ри-іт!

Тепер усі повірили.

— А давайте його у двір винесем,— запропонував Славко.— Він уже добряче літає, нехай побавиться на волі!

— Не вигадуй!— обурився я.— А коли втече, тоді що?

— Не втече, не втече!— загомоніли всі, підтримуючи Славка.— Такий розумний не втече.

Коли б хто знав, як мені не хотілося ризикувати.

— А він не застудиться?— нерішуче мовив я.— Адже надворі ще сніг...

— Не крути!— зрозуміли всі мою хитрість.— Ти сам чудово знаєш: для грака сніг — ніщо. Ходім!

І ми пішли. Пустити Гриню вирішили на майданчику. По-перше, там нема жодного дерева, на яке міг би шугонути Гриня. По-друге, навколо був пустир, тож коли б йому заманулось тікати, так просто зробити це не вдалось би...

Я став посеред майданчика. За спиною була гірка, спереду-хлопці півколом, на всяк випадок.

— Запускай!— скомандував Сергій, і я посадив Гриню на березневий підталий сніг...

Чи то свіже повітря вплинуло на нього, чи сніг з незвички обпік йому лапки, та Гриня каркнув, махнув крилами — і полетів через наші голови! Ми аж заніміли. А коли зрозуміли, що сталося, помчали з вереском за ним. Та хіба наздоженеш молодого дужого грака, відгодованого на домашніх харчах! Гриня летів, як метеор. За якусь мить зник за рогом будинку.

— О-ох!— видихнули ми одночасно і застигли на місці.

Але за кілька секунд із-за протилежного рогу з'явився Гриня, долетів до мого парадного і всівся на бетонний козирок над входом. Коли ми підбігли до дверей, Гриня спокійно, наче нічого й не сталося, чистив пір'я і гордо позирав на нас.

— Ну й дав!— захоплено вигукнув Слава.

— Вищий пілотаж!— закричав Вітько.

І ми тричі гукнули Грині «ура»!

А Гриня, здавалося, й не думав спускатись на землю.

— Гриню,— покликав я лагідно,— а йди-но сюди!

Ніякої уваги...

— Гриню, любесенький,— заблагала Вітуня, — будь хорошим, ходи до нас!

Те ж саме...

— Ну, от що!— рішуче мовив Славко.— Зараз я тебе, розбійнику, дістану.

Я та Сергій стали спина до спини зліва від дверей. Вітько підсадив Славка, й той спритно скочив нам на плечі, вправно підтягнувся і блискавично перекинув тіло на козирок. Ще мить — і Гриня був у нього в руках!..

— От, що таке гімнастика!— гордо сказав Славко, тримаючи Гриню...

5

Третю чверть я закінчив майже на «відмінно».

Тільки зі співів та малювання четвірки. Зі співами ясно. Голосу та слуху в мене ніколи не було. А з малюванням сталася прикрість... Наприкінці чверті нам задали намалювати склянку з чаєм. Коли я вже розфарбовував малюнок, прийшов Славко.

— Малюєш?— поцікавився.

— Вже навіть кінчаю!

— А в мене не виходить...

— Чому?— здивувався я.

— А ти сам спробуй!

Сів я за стіл і почав думати, як же й справді намалювати чай, щоб видно було, що він із цукром? Але нічого не придумав. Тоді я просто написав на малюнку: «Цей чай — із цукром»...

— Чепцов!— викликав мене наступного дня Микола Олександрович, учитель малювання. — Це що за жарти?!— і він тицьнув у мій малюнок.

Микола Олександрович вліпив мені «трояка»! В результаті — четвірка за чверть. Та коли не зважати на це, все було не так і погано. Мама раділа й дивувалася, чому я раптом зробився майже відмінником. А тато навіть промову виголосив — про позитивний вплив домашніх тварин на навчальний процес. А наступного дня...

Тато рано прибіг з роботи й весело сповістив: його посилають у відрядження до Чернігова. Мама зраділа й одразу вирішила, що ми поїдемо всі разом. Я не буду вулицями тинятися, та й у Чернігові живе татова мама, моя бабуся, якої ми давно не бачили. Тож ми погостюємо, місто подивимося.

Ідея була б чудовою, коли б не... Гриня! Адже взяти його з нами — неможливо. А кидати напризволяще!..

— Це не проблема! — сказав тато. — Домовся з хлопцями, гадаю, вони підуть тобі назустріч...

Славко й справді радо погодився взяти Гриню до себе, і я поїхав...

Майже всю дорогу до Чернігова я думав про Гриню: «Бідолаха, як він без мене! Чи добре йому? Чи не голодує..»

У Чернігові в нас було стільки справ, що я, чес-

но кажучи, навіть інколи забував про Гриню. Та канікули збігли швидко, татове відрядження — теж, і ми вирушили додому. І знову всю дорогу, вже до Києва, я думав лиш про нього...

А тільки-но ми розпакували пакунки з гостинцями, я помчав до Славка.

6

Славко зустрів мене чомусь не дуже радісно.

— Повернувся, мандрівник, — пробурмотів замість вітання.

— Повернувся! А чого ти став таким гордим?

— Який там гордий! — відмахнувся Славко. — З Гринею щось не те...

— Як не те?! — злякався я. — Що з ним, кажи? Де він?!

— Он, у коробці. Де ж йому бути! Але, знаєш, як ти поїхав, Гриня засумував...

— Де коробка? — перебив я Славка.

— Он, у кутку...

Я побіг до коробки й зазирнув у неї. Гриня нерухомо сидів у куточку, весь наїжачений і дуже сумний.

— Гриню, — покликав я тихенько, — я приїхав. Привіт!

Він тільки скоса позирнув на мене.

— Ти не впізнав мене! Це я, твій хазяїн!

Гриня навіть не ворухнувся... Тоді я подякував Славкові й поніс Гриню додому.

— Нічого, — заспокоїв мене тато, — іди лягай, все буде добре!..

Заснув я аж під ранок і тільки-но прокинувся, одразу побіг до кухні. На підвіконні нерухомо сидів Гриня й дивився у вікно...

— Зрозумів? — спитав тато.

— Зрозумів... — ледь вимовив я і, нітрохи не соромлячись, заплакав.

— Розкис, як дівчисько! — сказала мама й сама раптом схлипнула.

— Нічого не поробиш, — розвів руками тато, — вирішуй сам!..

І вони з мамою пішли в кімнату. А я підійшов до Грині, який так. і не відривався од вікна, і знову глянув у двір. Там, неподалік од майданчика, гордо й незалежно походжали чорні-чорні, ніби металеві, граки. «А що вирішувати! — подумав я. — Тепер йому в коробці — не життя...» Я провів долонею по його настовбурченому пір'ю, відвернувся й кинувся геть...

За кілька хвилин я оббіг усе наше товариство. Ми зібралися на майданчику, посідали на гойдалки і довго-довго мовчали. А навіщо говорити, коли й так усе зрозуміло!..

Дивна все-таки річ — тримати вдома птаха! Здається, він так звикає до тебе, що ніколи, ну просто ніколи-ніколи в житті вам не розлучитись!.. Але настає година, коли якась сила, набагато дужча за твою любов, кличе його до своїх! Адже в усіх-усіх на світі є своє, найдорожче, рідне. Так-так, і в кожного птаха, як і в людини, теж є батьківщина, друзі, батьки... А без них — не може ніхто!..

Багатоголосий лемент пташиної зграї урвав наші думки. Граки раптом дружно знялися в повітря й полетіли на схід, у поля та ліси, де на них чекали теплі, солодкі домівки...

— Ну що, — промовив Сергій, — час?

— Час... — відповів я. Підвівся з гойдалки й побіг додому.

Повернувся я з Гринею в руках. Він сидів у мене в долонях і навіть не ворушився — так прикипів поглядом до кількох самотніх граків, які ще походжали навколо.

Хлопці оточили мене, і кожен провів рукою по блискучому пір'ї нашого Грині. Востаннє...

— Бувай, — тихо сказав Сергій.

— Салют, — махнув рукою Слава.

— Прощавай, — кинув Вітько.

А Вітуня лиш голосно схлипнула.

— До побачення! — мовив я і розтулив долоні...

Гриня радісно стрепенувся, щосили змахнув крильми і — стрілою помчав до граків. До своїх граків!..

— Навіть не озирнувся! — пробурмотів Славко. — Правду кажуть: як вовка не годуй...

— Та ну вас усіх! — кинув Сергій і поплентався до свого парадного.

Невдовзі розійшлися й інші. А я ще години дві сидів на майданчику, ніби сподівався, що Гриня повернеться. Адже я навмисне сказав йому не «прощавай», а «до побачення!» Та — даремно...

На восьмий поверх я піднімався пішки і дорогою заспокоював себе: «Це нічого. Це так, тимчасово. Воно пройде...» Але насправді я чудово знав: воно — вже ніколи не пройде, воно — в мені назавжди, і віднині щоразу, коли надворі вітер обриватиме листя, а холодний дощ колотиме землю, я буду уважно прислухатися: а може, знову хтось, кому потрібні тепло і ласка, постукає до мене у вікно?!

МІСТО СЛАВИ КОМСОМОЛЬСЬКОЇ

Далекосхідна земля. Багатий і щедрий, суворий і неповторний куток нашої Батьківщини. Овіяні легендами тайгові місця, неосяжні лісові масиви. Це тут в давнину пролягали стежки першопрохідців нових земель Семена Дежнєва і Єрофея Хабарова, Василя Пояркова і Івана Москвітіна. Після їхніх експедицій появлялися остроги, пости, невеликі поселення, а згодом виростали фортеці, міста, виникали козачі станиці. Заселялися, обживалися великі простори, освоювалися широкі території. Могутній Амур зі своїми зручними й багатими навколишніми землями все більше і більше приваблював умілих господарів, працьовитих і наполегливих, мужніх і старанних людей.

Бачив цей край немало грізних і тривожних днів, знав нашестя французьких і англійських загарбників, грабежі заїзжих ватаг китайських авантюристів-купців, криваві оргії американських та японських інтервентів. Назавжди вкарбовано в нашу історію роки жорстоких битв за нове життя під зорею Великого Жовтня, що позначені легендарними штурмовими ночами Спасська і незабутніми Волочаївськими днями. Це саме тут, на берегах Тихого океану, переможно завершилася громадянська війна.

Широко розправив плечі, вільно зітхнув трудовий люд. Радісно зажили у великій дружній рівноправній сім'ї і місцеві народності — нанайці, ульчі, нівхи, евенки. Одразу ж на далекосхідній землі трудовий героїзм, пафос творення в роки перших п'ятирічок невпинно перегукується з відвагою і сміливістю учасників щойно закінчених боїв.

Над країною пролунав заклик комсомольців: «Збудуємо місто юності у віковічній тайзі!» І як раніше червоноармійці кидалися на штурм ворожих укріплень Волочаївки, так на початку тридцятих років піднялося неспокійне комсомольське плем'я на штурм тайги, де за задумом мало швидко звестися велике промислове місто, новий індустріальний центр краю.

Їхали з усіх кінців неосяжної радянської країни. Юні добровольці не завжди уявляли собі обсяг робіт і труднощі, що чекали їх попереду, не всі мали достатньо сил, здоров'я, щоб працювати в умовах тайги. Але кожен з тих, котрі приїжджали, був сповнений небаченого ентузіазму, натхнення, віри у велику справу. Кожного покликала сюди путівка комсомольської організації, прагнення бути на передньому краї боротьби за соціалістичну індустріалізацію.

Першими одержали далекосхідні путівки комсомольці України. Були відібрані найкращі молоді робітники, які встигли заявити про себе на спорудженні Дніпрогесу, Харківського тракторного. Командиром першого ешелону українських добровольців став Іван Сидоренко, син колишнього бідняка із села Мени, що на Чернігівщині. Слава успіхів бетоняра-дніпробудівця, харківського і ростовського будівельника дзвеніла по всій країні, про.нього писали в той час газети. Та молодий робітник не задовольнився досягнутим: він поспішає туди, де найбільше потрібні його знання, уміння, досвід.

Травневої пори 1932 року разом з друзями висадився Іван Сидоренко на лівому березі Амура. Шумовіттям віковічних дерев зустріло їх глухе тайгове село Пермське. Прибували нові ударні загони хлопців і дівчат. Від невеличкого озера Селінга почали вгризатися в лісовий масив. Дружно й завзято підступали до могутніх дерев, вправно працювали пилками, сокирами, потім бралися за лопати й кирки, корчуючи пеньки. Ліс поволі відступав, а натомість один за одним виростали курені, намети, землянки, збудовані нашвидкуруч.

Увечері після трудового дня спалахували вогнища і сходилися до них лісоруби, будівельники, електрики, щоб спільно помріяти про майбутнє цієї лісової гущавини, й заглянути у завтра, порадитись, поділитися досвідом. В такі хвилини кожен особливо яскраво бачив, усвідомлював необхідність широкого розгортання будівництва на далекосхідній землі. Пригадувались, з новою силою поставали слова Михайла Івановича Калініна, який підкреслював величезне не тільки економічне, а й політичне значення могутнього і всебічного розвитку господарства і культури краю.

У молодих серцях знайшли відгук полум'яні слова заклику Валентини Хетагурової, і з сіл та міст країни у далеку дорогу вирушили десятки тисяч дівчат, щоб назавжди пов'язати долю з цим краєм. Їх називали хетагуровками. А після військової служби в рядах Особливої Червонопрапорної Далекосхідної армії тут залишалися жити і працювати тисячі вчорашніх воїнів. Вони кликали сюди своїх рідних, друзів, знайомих.

Їхали і їхали з різних республік тисячі комсомольців, юнаків і дівчат до Хабаровська, пересідали там на пароплави й відправлялися вниз по Амуру. На них чекало багато справ. Слідом за прокладанням перших просік, розчисткою великих майданчиків від лісових заростей та боліт брався за роботу ударний шостий трест будівельників. Тут розгорнулося змагання за право закладання першого каменя у фундамент майбутнього міста. Серед багатьох добровольців був і майбутній легендарний Герой Радянського Союзу відважний пілот і мужня людина Олексій Маресьєв. Саме романтика будівництва нового міста в тайзі зігрівала, гартувала юнака, як і багатьох його ровесників, виховувала витривалість, залізну волю, прагнення до перемоги, вчила боротися з труднощами.

Швидко піднімалися риштування новобудов, росли поверхи. Минуло лише три роки, і вже можна було милуватися новим містом — гладенькі й міцні дороги пролягли рівними магістралями. Їх перенесли умілі руки на грунт із креслень генерального плану. Виросло соцмістечко, як йменували його тоді будівельники. Було воно своєрідним сонячним острівком серед багатьох тимчасових будівель, ще не знесених куренів і землянок. Піднялась чотирма тонкими трубами в небо теплоелектроцентраль: без енергії не могло жити будівництво.

Місто назвали Комсомольськ. Простягнувшись вздовж лівого

берега Амура, вставало воно увись заводами і фабриками, лісокомбінатами, школами і дитячими садками, інститутами й бібліотеками, технікумами і кінотеатрами. Молодими руками були зведені суднобудівний завод імені Ленінського комсомолу, металургійний «Амурсталь», нафтопереробний...

Комсомольськ став конкретним уособленням, небаченим виявом братерської дружби, єднання народів могутньої Країни Рад. Серед імен тих, хто рубав перші просіки в тридцятих, перетворив місто на бойовий арсенал в сорокових, примножив трудову славу в післявоєнні роки є представники всіх національностей нашої Вітчизни. І здобув він славу священного місця, де гартувалася незламна воля, характер нової радянської людини, став він високим символом молодечого запалу, невгамовної енергії, наполегливої праці в ім'я рідного народу, соціалістичної Батьківщини.

Сьогодні, як і раніше, місто комсомольської слави в суцільних новобудовах, це — визначний науковий і культурний центр Далекого Сходу. У світлих просторих вулицях, широких проспектах — імена тих, хто давав їм життя понад чотири десятиріччя тому.

Далеко дивилися люди, котрі обрали на початку тридцятих років місце для Комсомольська. І нині воно в самому вирі будівництва, де народжується велетенська залізниця віку — Байкало-Амурська магістраль. Знову дзвенять неспокійні молоді голоси, знову на вахті юнь країни — сини і дочки тих, хто зводив місто комсомольської слави. Вони йдуть далі. Їм скоряються нові вершини. Росте, гартується нове покоління звитяжців.

На знімках праворуч: просторо і сонячно на вулицях Комсомольська-на-Амурі.

СВЯЩЕННІ МІСЦЯ РІДНОЇ ВІТЧИЗНИ

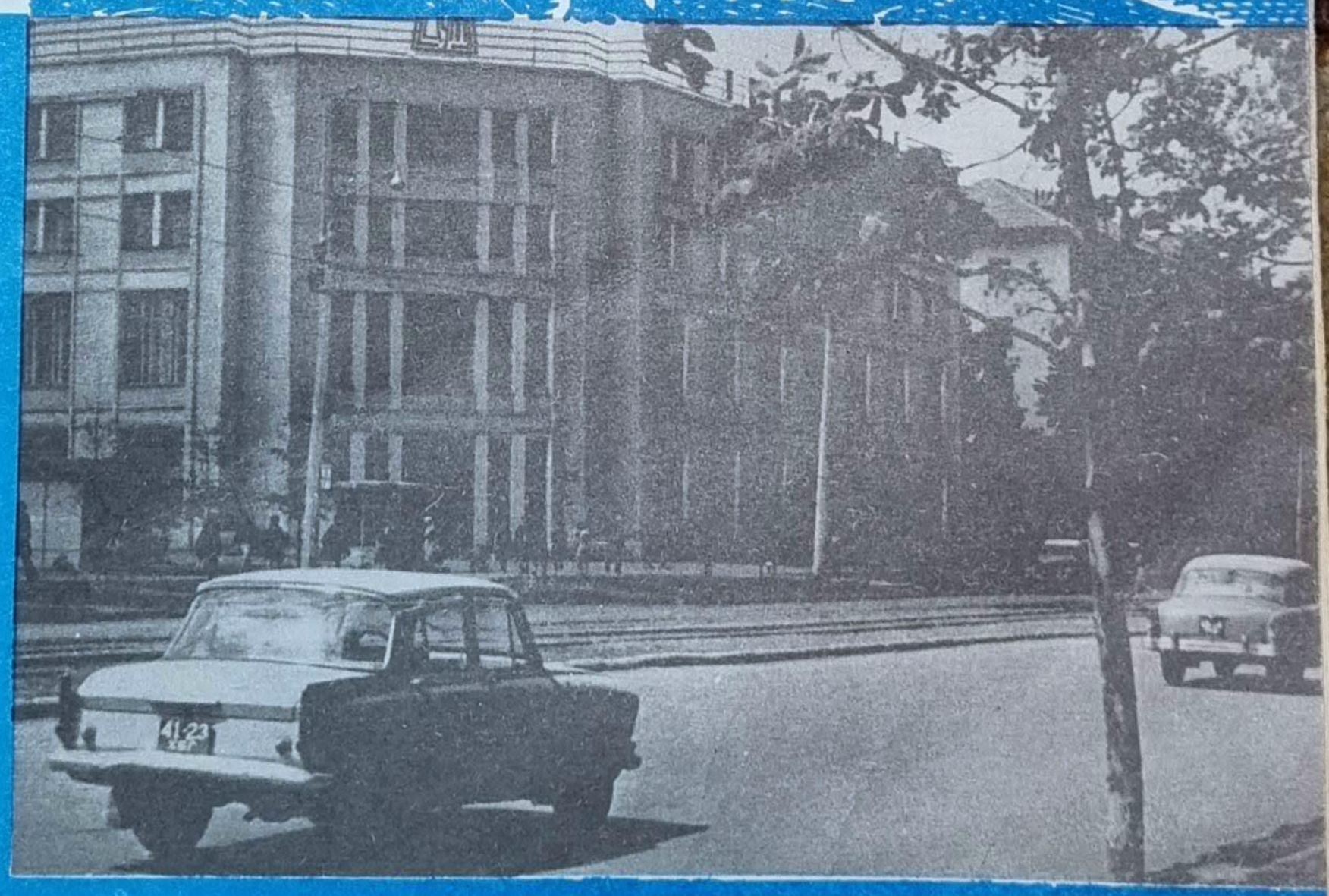

Вячеслав КАЧУРІН

Будуємо БАМ

Тут край землі шумить тайгою,
Тут мерзлоти одвічний лід.
Тут з лютим холодом в двобої
Гуде передній край робіт.

Ми тягнем трасу небувалу.
Не просто виграть нам бої.
Та ми з завзяття, як з металу,
Куєм характери свої.

Хоч заганя мороз в палатки,
Та ми йдемо крізь даль глуху.
Тайгу кладемо на лопатки,
Зсуваєм гори на шляху.

Переклад з російської
Тамари КОЛОМІЄЦЬ.

БАМ! Коротеньке слово, кілька літер, та який вагомий зміст стоїть за ними.

І не тільки для тих, кому пощастило своїми руками зводити цю будову. Ми всі, і ти також, причетні ділами й помислами до величезної, натхненної роботи на краю землі нашої, бо будова ця — комсомольська, бо будова ця — ударна, бо будова ця — всесоюзна!

Десь поруч незаймана тайга, мальовнича річка Тинда збирається одягтись у крижане вбрання, але дослухайся уважно, і ти обов'язково почуєш гуркіт могутньої найсучаснішої техніки. Тинда невдовзі буде найбільшим залізничним вузлом. Тинда — столиця БАМу. І вже зараз архітектори думають про її майбутню красу й сучасність. Хоч поки що для зручності будівельників поспішають прокласти дерев'яні тротуари, по дощечках яких залюбки стрибають наймолодші мешканці тайгового краю — діти комсомольських повпредів країни.

А їхні батьки й старші брати завзято працюють тут вже кілька років. Як цей загін імені XVII з'їзду комсомолу, що уславився своєю працею ще з 1974 року. Придивись до цих усміхнених юнаків та дівчат — учасників районного зльоту молодих будівельників БАМу «По місцях бойової й трудової слави батьків». Вже через кілька годин — вони знову на своїх робочих місцях. І важко не згадати слова Володимира Маяковського, який вважав, що молодість — це дар тим, хто бореться, щоб дні праці були радісні й легкі.

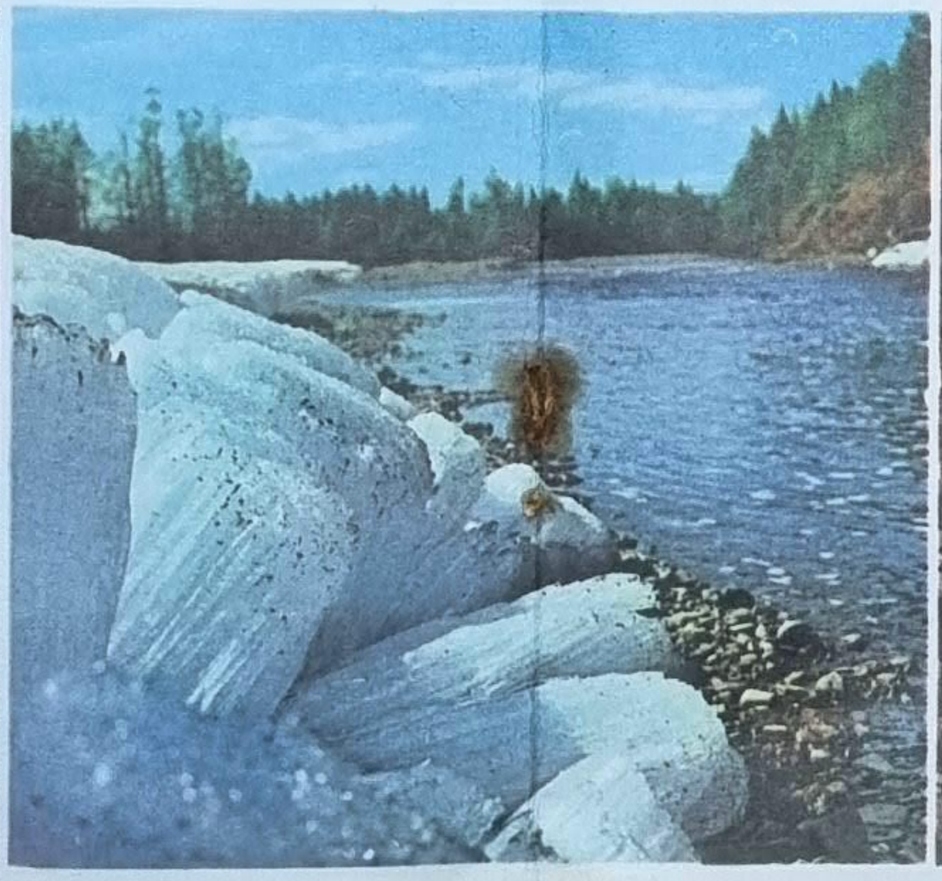

Фото А. ВАЩЕНКА.

Гостює жовтень в нашому саду.
Поодцвітали мальви сніжно-сірі.
Хмелі перебродили у меду,
І журавлі полинули у вирій.

Вже не сміються ластівки малі,
Не золотіє мак духмяним літом.
А яблуні смарагдово-сумні
Квітчає осінь інеєвим цвітом.

Надія ДОНЕЦЬ,
учениця середньої школи № 198
м. Києва.

З нових поезій

Валентин БИЧКО,
лауреат Республіканської комсомольської премії імені М. Островського і премії імені Лесі Українки.

☆ ☆ ☆ ВІЧНА МОЛОДІСТЬ

Ще малим я був... За віконцем
Юнаки йшли на фронт.
В ті дні
Мріяв стати я комсомольцем,
Тільки б швидше рости мені!
Прийняли мене в піонери,
Галстук груди грів.
Але все
Заздро я позирав на двері
Із табличкою: КСМ.
От і щастя прийшло. Ще
в школі.
Як пишався я і радів!
Був я в Ленінському комсомолі,
Як в родині — поміж братів.
Хитрій алгебрі ми учились,
Проникали в глибини слів.
Тільки подвиги часто снились,
Хоч уже й не було фронтів.
Ти тоді нам послала, доле,
Чистий, лагідний горизонт.
Ми ішли на колгоспне поле
З серцем-полум'ям, як на фронт.
Не боялись труда важкого.
Там, де клопітно — перший
стань!

Простелялася путь-дорога
На Амур і на Дніпрельстан.
Знов гроза заступила сонце.
Вітчизняна ішла війна...
Мужньо билися комсомольці.
Та це уже давнина.
Комсомол! Юнаків підняв ти
На небачені ще діла
(Інженери і космонавти!),
Щоб Вітчизна моя цвіла.
Де лягає в будову камінь,
Всюди відбитки твоїх рук.
Ти заспівуєш день на БАМі,
На КамАЗі здіймаєш рух...
Осінь світла стоїть, прозора...
Я посивів уже давно.
Комсомольці ідуть на збори
Повз високе моє вікно.
Серед них і мої онуки.
Лине пісня, лунає сміх.
Не вгаваючи, серця стукіт
Кличе, кличе мене до них.
Ні, мені іще не доволі!
Я готовий на труд, на бій.
Якщо був ти у Комсомолі,
Значить, вічно ти молодий!

☆ ☆ ☆ ДВОКРИЛЛЯ

Синьоокий Комсомоле,
Сік кленовий, цвіт вишневий,
Неугавний, непосидний,
Наче вітер той жовтневий,
Наче висічений з праці,
Наче викуваний з бою,
Наче з полум'я відлитий
Іллічевою рукою.
Вільнокрилий Комсомоле,
Ясний витязю-соколе,
Молода пісенна повінь.
Мужнє плем'я круточоле,
Ти в граніті, ти в легенді,
Ти в садах рясних, ти в людях,
Ти у кожному, хто юний,
Ти у мене серце — в грудях.
Зоресяйний Комсомоле,
Робітниче і солдате,
Мов світанок, голубіє
Все життя твоє завзяте.
Ти веселий, ніжний, добрий,
По-корчагінськи хоробрий,
Як за сонцем день крокує,
Йдеш за Партією в обрій —
В світлу даль, у давню мрію,
Що людину завжди гріє,
В нашу правду віковічну,
Що ніколи не старіє.
Ти ідеш, і сад розлогий
На всі боки яблуниться,
Ти ідеш, і теплим сяйвом
Наливається пшениця.
Я не знаю більше слова,
Щоб звучало так дзвінково,
Так бентежно, так буремно,
Так яскраво веселково.
Комсомол! І все на світі
Підіймається на крила.
Комсомол! І вже людина,
Наче велетень, стосила!

☆ ☆ ☆ ПАМ'ЯТНИК МИКОЛІ ОСТРОВСЬКОМУ

Стояв я в Шепетівці на світанку.
Мовчав перон... Лиш рейок тихий дзвін
Нагадував, що недалеко поїзд.
Поволі люди сходились... Аж враз
Зажеврів небосхил, і юне сонце
Зійшло рожеве, ніжне і палке.
Всім зразу стало радісно на серці.
І не було нікого, щоб в ту мить
Не посміхнувсь, не заяснів обличчям.
Стояв там, на пероні, біля мене
Один юнак з волошками в руках.
Були у нього й очі волошкові
І раптом він почав щось говорить.
— Це пам'ятник Островському Миколі!
Не зрозумів я. — Де? — його спитав.
А він рукою показав навколо:
— Оцей ось ранок. Усміхи на лицях.
Уся залита сонцем Шепетівка. —
І щоб мені вже зовсім стало ясно,
Іще додав: — Не бачили б ми з вами
Ні сходу сонця, ні краси цієї,
Якби не він... І не такі, як він!
Спочатку я немов би й здивував
З порівняння такого. Але потім
Подумавши, погодився... Звичайно!
Якби не він і не такі, як він,
То нам би й народитись не дали
Трикляті вороги. І нам ніколи б
Не бачить світу! Справді так, юначе!
А сонце вже скотилося на обрій
І трепетно обігрівало світ.
І люди йшли в поля та на заводи.
І колос ріс. І гартувалась сталь.

☆☆☆

Микола ВІНГРАНОВСЬКИЙ

На добраніч

Малюнок М. ЧЕРКАСЬКОЇ.

Оповідання

Перед його норою заходило на ніч сонце. Сонце зайшло. Ліс потемнів, кар'єр густо засинів, сосна вгорі золотіла.

— Ліс потемнів, кар'єр посинів, а ти золотієш, — сказав він сосні. З нори вилазити не хотілося, а тут заболіло вухо, наче нічого було тому вухові зараз робити — але заболіло.

— Ковбаси наївся. І магазинної, і так домашньої, з часником — куди я піду? Та не піду я нікуди. В норі тепло? Тепло. Вухо болить? Болить. От і лежи. Слухай собі небо над головою, мугикай собі що хоч, не хоч — не мугикай.

Коров'як бджоли не любили. Вночі, коли бджоли не літали, коров'як так було зацвітав своїм старим іржавим тілом, тягнувся з усіх сил — з-під старого раптом вилазило молоде, і цвіло молоде золотим, аж блищало, але бджоли й того не любили.

— Понюхаю тебе сам, — сказав лис коров'яку.— І хоча з нори вилазити не хотілося — виліз. Став на пісок, побілений сонцем за літо, пісок залоскотав лисові лапи, і він ліг погрітися ще трохи на тепленькому. Погрівся. Тоді пригнув коров'як лапою собі до носа, нюхнув його верхню квітку, під нею понюхав нижчу, під нижчою ще нижчу — аж поки не дійшов до найнижчої, вже при самій землі, на піску.

Сосні зробилося млосно.

— Не обдуриш, — сказав лис коров'яку, — бо твоя верхня квітка — найсолодша!

В кар'єрі сплескувалась риба, над лісом летів наморений літак.

— Лети, лети! От залізу в нору, і ти мене вже більше цю ніч не побачиш, — сказав лис літаку.

Літак, видно, розсердився, бо розвернувся посеред неба над темним лісом у синім кар'єрі — прозолотився лише тонкий його хвіст нарівні з сосною.

Вухо давало себе ще знати, але він засміявся з літака і сказав:

— Лети. На добраніч. Лети, бо хоча хвіст у сонці, а ночувати ж тобі десь то треба?

І літак полетів.

По той бік води під скелею важко дихали високі БелАЗи — лисове щастя: коли хлопці з БелАЗів підполуднюють на гранітних плитах — лис уже лежить за їхніми спинами в полинах.

— Я тут,— каже хлопцям лис.

— Ніби ви не знаєте, що я тут лежу за вашими спинами в полинах? Знаєте, бо лишите мені на граніті магазинну і так домашню, з часником, щоб потім дивитись на мене з БелАЗів, як я на граніті їм, а часник викидаю собі під лапи...

Лис кинувся за джмелем. Цей джміль давно морочив лисові голову, бо дуже хотів вижити лиса з нори і самому зажити в ній. Джміль знав, що ця нора була не лисова, а борсукова. Але ж лис зайняв її першим! Лис зайняв її, коли ще мати була жива.

Джміль надувся і покотився тікати — навіть літати, як слід, не вмів!

— Тікай, бо дожену! — закричав йому лис, а сам ліг на лапи у коров'яку і далі не побіг.— Не обдуриш! Бо ти заманюєш мене, я знаю, куди...

Джміль заманював лиса до гусака.

На тому тижні джміль прилетів саме в обід, коли лис повертався від БелАЗів, і коров'як зустрічав його, як прилетів джміль, намалював крилами перед лисячим носом нору і сказав, що нора його. Лис, довго не ду-

маючи, дихнув на джмеля часником і заліпив йому лапою. Джміль трохи був оглух, але не впав, збив пелюстку з коров'яка — і подерся на небо.

— Так ти ще й мій коров'як оббиваєш! — І лис по-справжньому кинувся за джмелем, бо знав, що джміль довго у небі не пролетить. Джміль — не літак. І догнав його, правда, вже у селі за кар'єром у калюжі, де саме купався гусак: джміль з розгону і втоми впав за гусаком у калюжу, а лис наскочив на гусака — гусак саме точив дзьоба об воду. І лисові від того точеного дзьоба засвітилося в очах... Прощально-жовто засвітився коров'як...

Сергій Іванович Проць саме тоді йшов із школи. Сергій Іванович, хоча і був сьогодні, першого вересня, першачком — вчителька так його і назвала, кинувся з новим портфелем у калюжу, підгилив ногою гусака, підхопив лиса на руки і побіг додому.

Гусак подивився услід новій мокрій формі Сергійка-Сергія Івановича, побовтав лапою в калюжі скаламученим небом, і знову почав точити об воду дзьоба, не забуваючи поглядати і на джмеля, що обсихав на Сергійковому портфелі.

— Я т-тобі дам!

— Мамо...

— Не «мамай»! Лисенятко до хати — а портфель?

— Мамо...

—А яке ж воно мокре, та мале, та жовтеньке... Іди ж мені зараз по портфель! Ось хай тато прийде...

Сергій Іванович пішов по портфель: з портфеля, з мокрого букваря на «Г» дивився Гусак, на «Д» — кудись убік дивився Джміль.

— Не заманиш! — сказав лис. — Ось прийде зі школи Сергійко і ляже біля мене отут біля нори на піску, на тепленькому... Ти, думаєш, що: коров'як з БелАЗами, літак із сосною — це собі так?..

У кар'єрі сплескувалась риба, і від того срібного сплескування лисові зарябіло в очах, рябіло доти, аж доки коров'як не сказав лисові: «На добраніч».

—⊙—

СТАРА КАРТКА

Йосип КУРЛАТ

Пожовтіла фотокартка
У кімнаті на стіні.
З неї лицарі червоні
В очі дивляться мені.

На папасі клаптик шовку,
Трьохлінійка біля ніг...
Перекоп, Луганськ, Каховка,
Обеліск — один на всіх.
За годину в тому полі
Клич «В атаку!» пролуна.
В їхніх головах тополя
Похилилась мовчазна.

Рік сімнадцятий...
Двадцятий...
Революція...
Бої...
Всі ці люди —
Побратими
І наставники мої.
Відгриміли ті походи
І дороги фронтові.
А герої ці й сьогодні
У душі моїй живі.

НА ВІЙНІ

Уперше нас бомбардували.
Земля од вибухів гула.
Немов підкошена,
Упала
На землю
Дівчинка мала.

Сирена вила серед грому,
Гукала в сховище, в тунель.
Вона лежала нерухомо,
В руці затиснувши портфель.

Валявся зошит недалеко,
Бант розв'язався у косі.
Нам потім всім було нелегко,
Ми лиха
Скуштували всі.

Та нас те лихо не скорило
У нелегкі далекі дні.
А дівчинку
Тоді убило
За крок до школи.
На війні.

ОДА ВИСОКИМ ЛЮДЯМ

На вулицях міста,
У тиші алей
Люблю примічати
Високих людей.

Знайомлюсь несміло
І міцно дружу,
І дружбою з ними
Завжди дорожу.

З високим по вулиці
Поряд ідеш.
Здається, неначе
Ти вищаєш теж!

І все ж говорю я,
Кажу неспроста:
Важлива у людях
Душі висота!

Наприклад, я знав
Малюка одного.
Висока душа
Визначала його.

Ровесникам ледве
Сягав до плеча.
Але із пожежі
Він виніс дівча.

Тож прагніть такої
Усі висоти.
До подвигу можна
лиш так дорости!

Переклав з російської
В. МОРУГА.

В КРАЮ, ДЕ СОНЯЧНІ НОЧІ

НАЙЯСКРАВІША МІСЦЕВІСТЬ ПІВНОЧІ

Із заполярного Салехарда — головного міста Ямало-Ненецького національного округу — на літаку вирушаємо в північний Ямальський район. Погода чудова: ні заметілі, ні туману. Яскраве сонце засріблило безкраї сніги тундри. Місцями вони ніби заштриховані гілочками кущів і невеликих дерев. Ялини зеленими трикутничками виділяються на сніжній білизні.

Серед пагорбів тундри щоразу надибуємо вкриті кригою озера. Їх на півострові Ямал тисячі. Закрижанілими жилами з'єднані найближчі з річкою Об. Ця знаменита ріка вражає своїми розмірами. Ширину потрібно виміряти кілометрами.

— На Обі влітку, певно, великий рух? — запитую у свого сусіда, ямальського помора.

— Авжеж! Ось незабаром скресне крига, і тут пропливатиме нескінченна кількість транспортних, поштових, пасажирських, геологорозвідувальних суден. Але і взимку на Обі не припиняється життя. Он бачите на сніговому покривалі Обі дві борозни? Вони прокладені колонами машин, що вдень і вночі йдуть у найвіддаленіші місця Ямалу. Через снігові замети в тундрі не проїдеш, а по крижаній Обі та її притоках можна дістатися хоч куди. Цим шляхом доставляють вантажі в поселення, в геологорозвідувальні експедиції, на нафтові і газові промисли.

Мій супутник помовчав, а потім запитав:

— А ви куди тримаєте курс?

— В селище Салемал,— відповідаю.

— А в Салемалі, до речі, аеродрому немає, і ми там будемо робити посадку на обську кригу.

Я стенув плечима: чи не жартує чоловік?

— Розумієте,— продовжував помор. — Салемал розкиданий на горбистій місцевості. Ніде там приземлитися літакам. Але в той же час селище саме завдяки цьому надзвичайно мальовниче. Хто побував у Салемалі, той назавжди запам'ятає його красу.

...Рівненькі вулиці з одно- і двоповерховими дерев'яними будинками. Посеред селища над великим яром провис дощатий пішохідний місток. Біля багатьох будинків з-під снігу визирають різнокольорові днища човнів. Повсюди виблискують від сонячних променів величезні блідо-голубі крижини. Їх надовбали в Обі і розтягли по вулицях трактором. Це для питної води. Дуже смачна ріка Об!

На березі завмерли припорошені снігом баржі, буксири, невеличкі рибальські судна, котрих називають бударками.

А ось і перше знайомство з оленями. Взимку вони сірі. У вожака — старого оленя — висота рогів сягала за метр.

Навколо селища ростуть вільха, ялівець, береза, ялина. На пагорбах дерева бувають в ріст людини, а в низинах набагато вищі.

Саме таким вперше постав переді мною Салемал — край річковиків, рибалок, мисливців, оленярів, метеорологів... Це селище можна назвати інтернаціональним. Серед жителів — ненці, росіяни, українці, ханти, татари, башкири, комі, молдавани, білоруси, євреї, чуваші, німці. Всі вони патріоти свого суворого північного краю.

— Ти спробуй-но уявити, яким стає наше селище влітку,— сказав помічник капітана буксиру «Салемал» Хабір Каримов.— Все навкруги зеленіє, зацвітають духмяний багно, ромашки. З півдня прилітає безліч різноголосих птахів. Коли Об звільняється

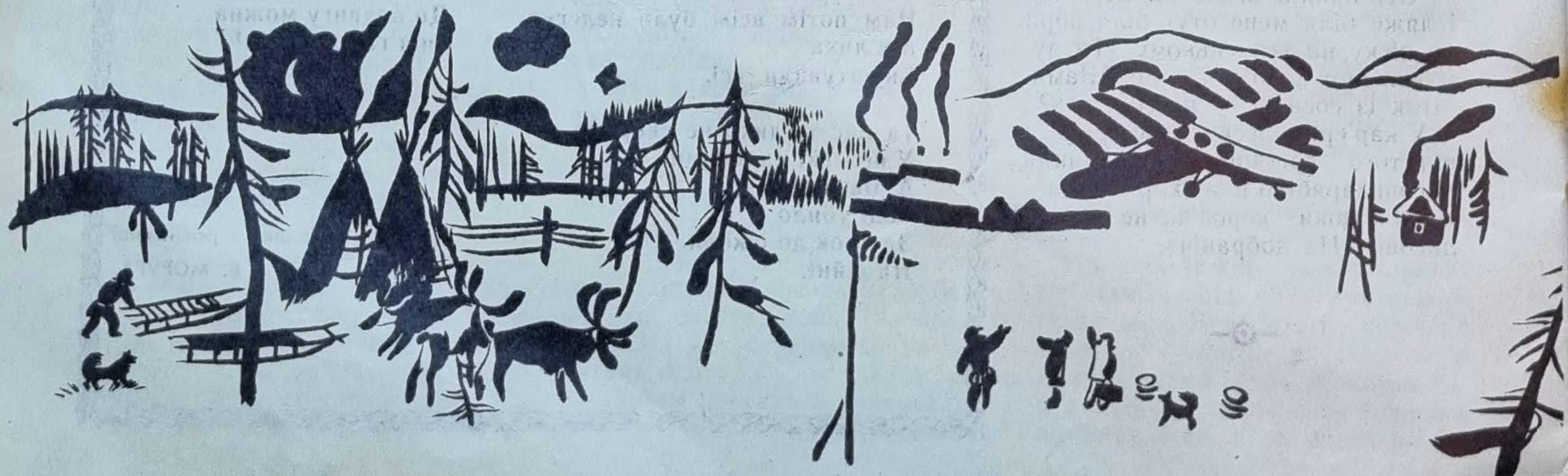

від криги, переважає скрізь голубий колір. Плесо більше п'яти кілометрів. Милуватися навколишньою красою можна і вдень, і вночі. Адже в наших краях сонце не зникає з неба ціле літо.

Наступного дня я, Хабір Каримов і оленяр Олександр Сатруєв на нартах дісталися до підніжжя найвищої в цій місцевості гори Святої. На її вершині росло навдивовижу велике дерево. Полярні вітри повідламували від нього гіллячки. Лишився тільки розгалужений стовбур, ніби величезні роги.

Сатруєв зупинив оленів, і ті, втомлені, одразу ж почали втамовувати снігом спрагу...

Таки мав рацію мій супутник з літака: неповторну красу цього чарівного куточка ямальської землі забути не можна.

ВІРНІ ДРУЗІ ТУНДРОВИКІВ

Полярні собаки особливі. Вони мають великі товсті лапи, і тому не провалюються в сніг. Волохаті шубки захищають їх від пронизливих вітрів, морозів. Вони розумні, неймовірно віддані своєму господарю. Собаки допомагають пасти оленів, незамінні на полюванні. Трапляється, що чотириногі друзі рятують людям життя.

Салемальський мисливець Михайло Магальков на собачій запряжці виїхав далеко в тундру полювати песця. Тільки почав перевіряти капкани, як почув тривожний собачий гавкіт. Михайло підвів голову і побачив: на нього чорним клубком летів звір. Це був небезпечний полярний хижак — росомаха. Не встиг кинутись за рушницею, як собаки миттю перетяли шлях звіру. Почалася жорстока сутичка.

Росомаха, лежачи на спині, сильними лапами відбивалася від собак. У вожака від удару тріснула на голові шкура. Але вірні друзі людини перемогли хижака.

— І скільки у вашій запряжці собак? — запитав я у Михайла Васильовича.

— П'ять.

— А яку відстань без зупинки ви долаєте в тундрі на нартах?

— Сорок, а інколи і п'ятдесят кілометрів.

Мисливці в тундру вирушають не тільки на собаках. Передовий мисливець Куйбін веде промисел на «Бурані»,— так називають всюдихідні мотонарти. Але за будь-яких обставин, мисливцю в тундрі не обійтися без собаки.

Про Куйбіна і його досвідченого пса Хорті мені розповідали й інші салемальські мисливці. Я уявляв його літньою або, навіть, старою людиною. І яке було моє здивування, коли побачив перед собою молодого стрункого чоловіка, з смуглявим, як і в усіх корінних жителів тундри, обличчям.

Куйбін полює з шістнадцяти років. Тепер йому двадцять п'ять. Він потомствений мисливець. Разом з рідними змалечку вирушав у тундру на полювання. Перший успіх прийшов до нього в дев'ять років. В капкані, встановленому власноруч, опинився горностай — білий полярний звірок.

Неодмінним супутником Аркадія Куйбіна на полюванні є великий пес Хорті. Майже одночасно з пострілом він мчить відшукувати дичину.

Інколи буває, що песець зірветься з капкана і зникне. І тут на допомогу приходить Хорті: обов'язково по сліду знайде звіра.

Якось Куйбіна захопила в тундрі сильна пурга. В копичці сіна йому довелося просидіти шість діб. І разом з ним невідступно був собака. Зголоднілий він зігрівав мисливця своїм тілом, пильно охороняв його від полярного вовка, росомахи.

Знайомство з Аркадієм Куйбіним відбулося у п'ятницю ввечері, а в суботу я вже бачив свого знайомого на всюдихідному «Бурані». Він їхав у напрямку тундри. На фоні снігу я ледве вгледів великого білого пса, який мчав слідом. Це був Хорті...

ПРО ВОЛОДЮ, ЯКОГО НАЗВАЛИ СОНЕЧКОМ

Вдалині, на крутому березі ріки Об, крізь снігову хурделицю то з'являвся, то зникав височенний обеліск.

— Кому поставили цей обеліск? — запитав я у перехожого — старого ненця з примруженими, ніби заспаними, очима.

— То Володі Сонечку. Так ми називали фельдшера, який працював у наших краях. А справжнє його прізвище — Солдатов. Дуже добрий був хлопець.

Я підійшов ближче. Із снігових наметів стриміли гострі кінчики огорожі. Поруч — лавочка. На зеленому обеліску — бронзові літери: «Солдатов Володимир Павлович. 1930—1948».

Хто ж цей вісімнадцятирічний юнак?

...Після закінчення Тобольського медичного училища Володя Солдатов прибув працювати фельдшером на мис Вануйто. Стійбища оленярів, мисливців знаходились на відстані десятків кілометрів від центральної садиби колгоспу. Взимку по обській кризі з наповненою медикаментами сумкою Володя

на ковзанах діставався до найвіддаленіших чумів. Тоді, у 1948 році, Володя почав двобій з небезпечною хворобою. Полярною ніччю по снігових наметах у мороз вперто йщов юнак з ліхтариком у руках. Од чуму до чуму. Про відпочинок він забув: на нього чекали знесилені хворобою люди.

В одній із старих ненецьких легенд є такі слова: «Все найкраще на землі йде від сонця». Певно, ніде так не люблять сонце, як у цьому далекому, холодному краї. З приходом сонця зникає довга полярна ніч. Сонце сповіщає про кінець бурану, воно приносить тепло, і тундра із снігової пустелі перетворюється на чудовий багатокольоровий килим. Зелений — це трава, білий, червоний, жовтий — це квіти, голубий — озера й ріки.

Старий мисливець, якому Солдатов врятував життя, сказав схвильовано:

— Володя, ти — наше сонечко!

Від стійбища до стійбища летіли вісті про самовіддану працю російського хлопця. І слова старого мисливця вже повторювались всіма. Відтоді назвали Володю Сонечком.

Лікуючи людей, фельдшер сам захворів. Обличчя зблідло, схудло.

— Володя, треба повідомити дільничну лікарню,— запропонувала радистка Ага.

— Там тепер не до мене, лютує жорстока хвороба.

— Хоча б укол зробити.

— Розумієш, Ага,— невесело всміхнувся Володя,— ліки кінчаються. Ось підвезуть їх на оленях, тоді візьмусь і за себе.

Одного разу Володя не повернувся з виклику. По всьому мису Вануйто люди шукали його. В кучугурі снігу знайшли собаки ледь живого Володю.

В дільничну лікарню в село Пуйко полетіла термінова телеграма. Головний лікар Еріх Володимирович Лінде на оленях негайно вирушив на виклик. Але врятувати Володю не вдалося.

Люди не забули про героїчне життя юнака. По Обі ходить річкове судно, на борту якого великі білі літери — «В. Солдатов». Іменем Володі Солдатова названо медичне училище у Тобольську.

Мужні люди не вмирають. Вони — в серцях тих, за кого віддали життя.

Микола ЯНЕНКО,
наш спеціальний кореспондент.

Малюнки О. ПРАХОВОЇ.

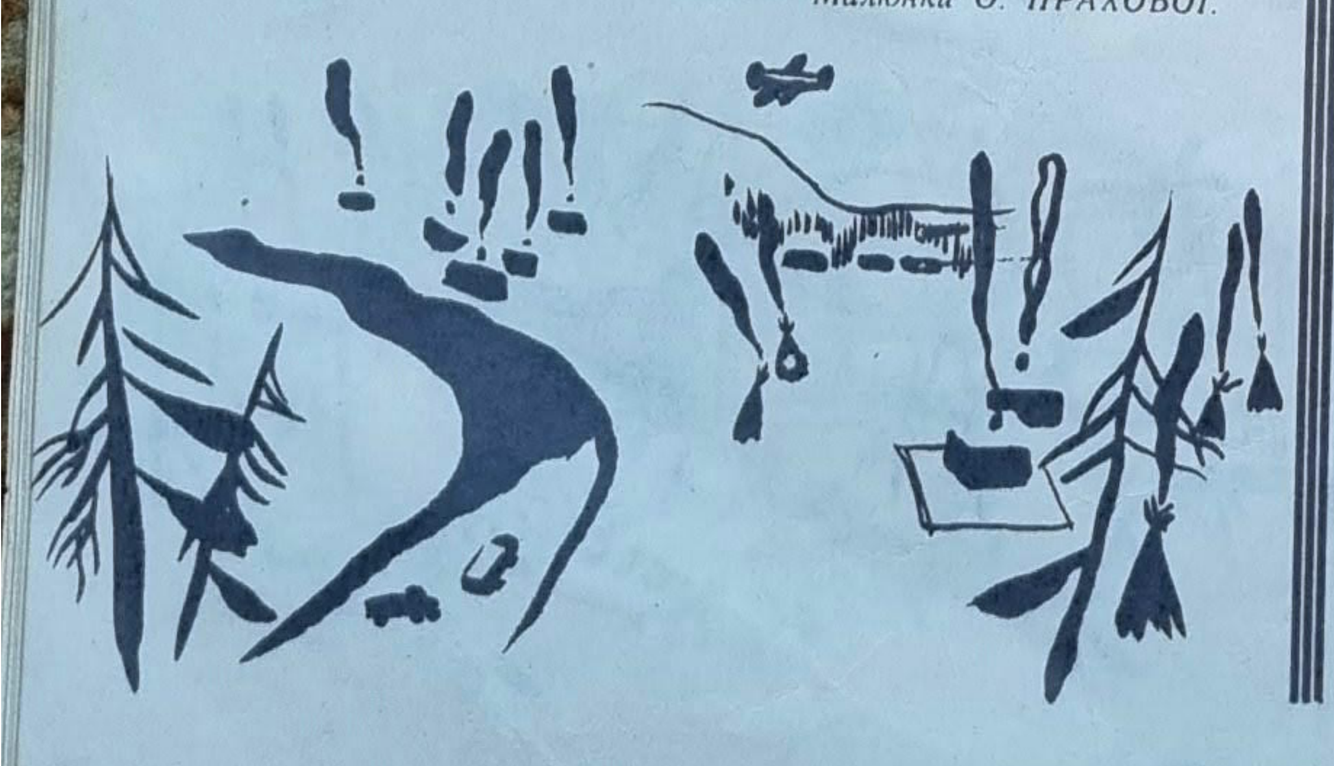

Іван ЛОГВИНЕНКО

Малюнки Є. КОТЛЯРА.

СІГМА

Оповідання

Щоранку лейтенант Смоляк квапився на роботу. Нашвидкуруч голився, снідав, на ходу застібав гудзики шинелі. Сігма проводжала його до хвіртки, сумно дивилась услід, аж поки знайома постать не зникала за поворотом, потім поверталась назад і цілісінький день виглядала лейтенанта.

А зовсім недавно все було по-іншому...

Як тільки серед ночі до Сігми долинали збуджені голоси, приглушене чахкання мотора, запах бензину і знайомі кроки Смоляка, вона схоплювалась і бігла до машини.

Сігма мала гострий зір, чудову реакцію, тонкий слух і виняткову витривалість, тямилась на тисячах запахів і вміла «читати» найзаплутаніші сліди. Породиста, із плавними і м'якими рухами, вона стрімко рвалася вперед, назустріч небезпеці. Затяті рецидивісти побоювались рішучого, холодного блиску Сігминих очей, а своєю грізною зброєю вона володіла настільки блискуче, що перекреслювала будь-які шанси на втечу.

Одного разу мали брати карного злочинця. Машину зупинили на узліссі. Смоляк, обережно ступаючи разом із Сігмою, опинився на околиці села. Тихенько, аби не

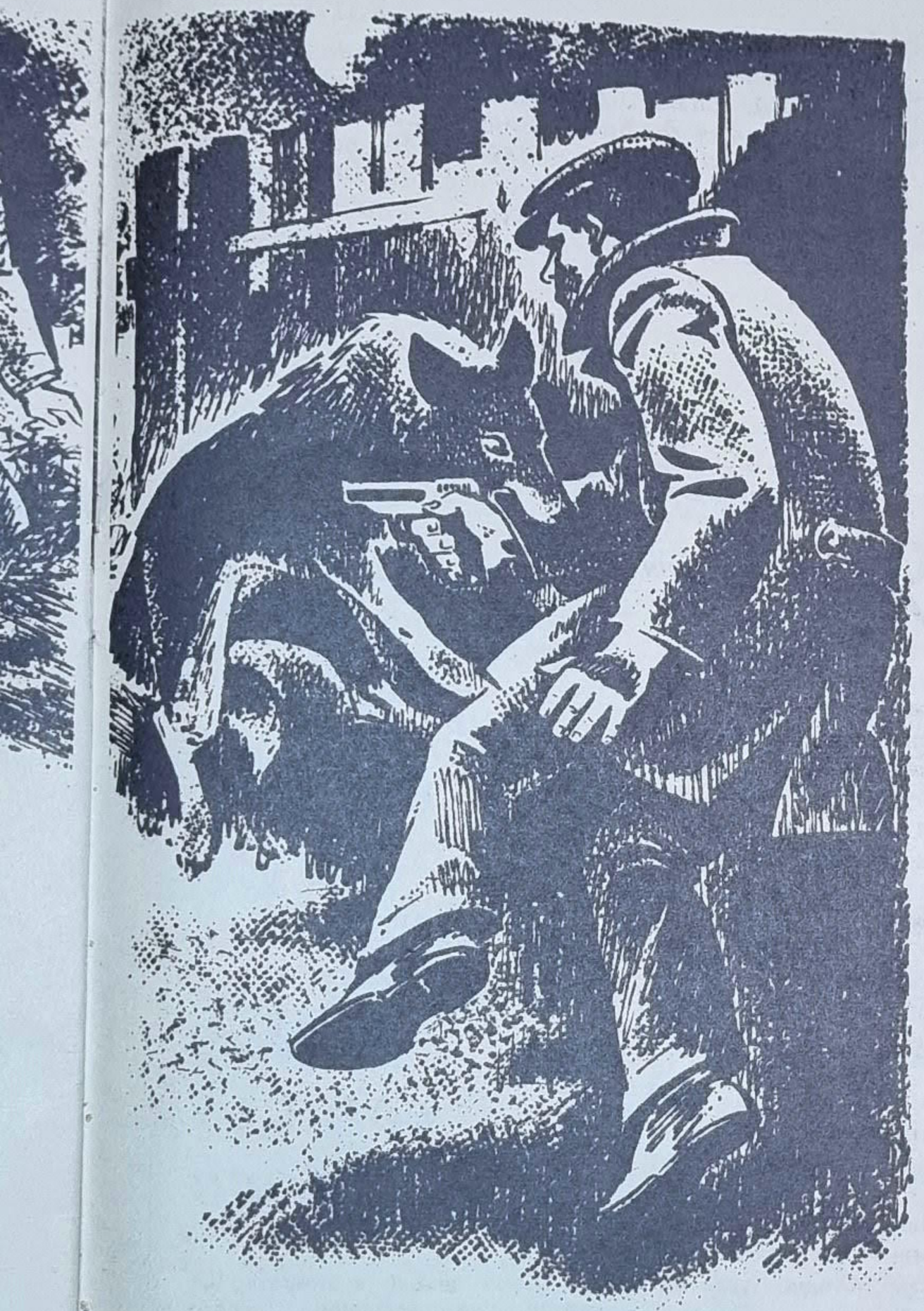

рипнули, натиснув на двері старої повітки. Не відчинялись. Лейтенант і Сігма обійшли довкола і помітили під стіною лаз. Сігма тремтливо втягла у себе повітря, що гостро пахло порохом, металом і небезпекою. М'яко ступаючи, підійшла до соломи. На ній, укрившись фуфайкою, спала людина, поруч з відкинутою рукою лежав пістолет. Тихо-тихо, аби й не шелеснуло, Сігма взяла холодний металевий предмет і, безшумно задкуючи, винесла Смоляку. Тим же лазом вони, вже вдвох, проникли у повітку. Засліплений світлом електричного ліхтарика, злочинець нервово мацав руками по соломі. Та даремно, постріл не пролунав.

Іншого разу повертався Смоляк із чергового завдання до райцентру. Втомлений, зголоднілий, зате задоволений результатами пошуку. Поруч у машині — Сігма, теж стомилась. Зненацька Смоляк різко загальмував і вискочив з кабіни. На сусідній вулиці над хатою червоною гривою шугав вогонь. Підхоплені вихорем, навсібіч смолоскипами розлітались солом'яні викрути. Смоляк і Сігма городами навпростець помчали на пожежу.

Галасували люди, несамовито вискотіла кринична корба. Двері палаючої будівлі були на замку.

— Там дитя в хаті!..

Смоляк з розгону вдарив у двері, влетів у сіни, пробрався в кімнату. Їдкий, задушливий дим клубочився смерчами. Лейтенант обмацав ліжко і прожогом вилетів у двір:

— Нема дитини!

На ньому тліла гімнастерка. Хтось плеснув відро води. Ще двічі кидався у вогонь Смоляк, але марно.

Обпечений, він упав на вузеньку смужку матіоли і втратив свідомість. На нього лили воду. І тоді Сігма підставила під холодний струмінь голову і рвонулась у вируюче пекло. Під піччю знайшла непритомне хлоп'я і, міцно тримаючи його за сорочку, винесла з полум'я. І тут же впала, як підкошена, поруч свого хазяїна. Коли підкотила пожежна машина і брандспойти різонули під корінь вогонь, головне вже було зроблено: дитину врятовано...

— Опік третього ступеня, — сказали ветеринарні лікарі.-Шансів на життя мало.

Та через три місяці Сігма поправилась, рани зарубцювались. Але на цьому, так визнала медкомісія, служба її закінчилась. Щоранку проводжає Сігма лейтенанта Смоляка, та тільки до хвіртки.

...Густа, надокучлива осіння мряка. Лейтенант все ще сидів над паперами. Сігма, аби не заважати, зручно вмостившись, заплющила очі. Раптом вона насторожено підвела голову. Дзвонив телефон. Сігма знала, що після цього Смоляк завжди квапливо виходив з хати і повертався додому не скоро. І справді, незабаром рипнули двері. Сігма прикинулась, що спить. Лейтенант провів долонею по обличчю, ніби відганяючи втому, і попрямував до виходу.

Сігма беззвучно пішла слідом. До хвіртки, до рогу вулиці й далі. Тільки-но вони перейшли вузенький місток, Сігма насторожилась. Хтось скрадався попід парканом.

— Стій! Хто такий? — пролунав голос Смоляка. А той, із темряви, вихопив щось з-за пазухи.

Сігма зібрала для стрибка всі свої сили. Назустріч плеснуло вогнем і гостро пронизало тіло. Та ніщо її вже не могло спинити. Разом із другим пострілом щелепи Сігми залізними лещатами схопили зап'ястя злочинця...

Її ховали, як рядового карного розшуку — собаку із мелодійним грецьким ім'ям Сігма. Лейтенант Смоляк до болю стискав у руці рифлену рукоятку пістолета. Для салюту загиблій на посту бойовій подрузі, за який ніхто його не осудить.

—⊙—

КОЛИ ПРИХОДИТЬ НАТХНЕННЯ

Шановна редакціє!

З задоволенням читаю сторінки журналу з творчістю дітей. Сама пробую складати вірші... Є в мене запитання до письменника. От коли вам треба створити щось на замовлення. Як ви себе примушуєте це робити? У мене все виходить за натхненням. Є натхнення — є вірші на дану тему. Як примусити себе створити потрібні речі?

Таня ВЕРБИЦЬКА,
м. Калинівка
Вінницької області.

Кожній, без винятку, людині властивий потяг до прекрасного, тому ми виявляємо зацікавленість поезією, зачаровуємося її красою, музичністю, глибиною думки й почуттів. В дитинстві багато хто пробує складати вірші, радіє першій парі щасливо знайдених рим. Та незабаром переважна більшість кидає віршування, бо здатність заримувати кілька рядків ще не є поетичною обдарованістю, і лише дехто згодом виявляє талант і стає поетом. Шлях до удачі в поетичній творчості довгий, складний і нелегкий: не досить мати лише природні здібності — треба багато знати, наполегливо й повсякчасно працювати. На тім шляху, зрозуміло, виникає в поета чимало всіляких проблем.

Ти, Таню, щойно спробувала свої сили у віршуванні — і вже маєш запитання щодо поетичної творчості. Воно здається нам не стільки складним, скільки трохи дивним, і виникло воно в тебе, мабуть, не випадково, а десь ти його почула. Втім, байдуже, як воно з'явилося. Спробуємо його з'ясувати.

В листі двічі повторено «примушуєте», «примусити». А звідкіля ти взяла, що треба себе примушувати! Силою колодязь копати — води не пити. Інакше кажучи, з примусу не жди справжньої поезії, з'явитися натхненню не накажеш... То як же з отим, як ти пишеш, замовленням! Чим воно є у творчій практиці!

Просить газета, журнал чи видавництво, щоб поет або інший митець написав новий твір, підказує цікаву, своєчасну, хвилюючу тему. Хіба то погано для митця! Якщо те не порушує його творчих планів, він з радістю і вдячністю погоджується, бо підказана тема відповідає його думкам, настрою, творчій манері й творчим можливостям. Бо те замовлення викликає в ньому натхнення!.. І не примушує себе митець — творить саме за натхненням і досягає успіху.

Як бачимо, замовлення не суперечить головній передумові творчості — натхненню. Чом би отож митцеві не створити по-справжньому високохудожнього й потрібного твору, якого жде читач, вимагає життя.

Відповідність замовлення авторському натхненню — непорушна закономірність творчості радянських митців. До того ж, на підказану тему вони пишуть дуже рідко, лише у виняткових випадках. І глибоко помиляються ті читачі, які часом питають письменника: «А хто дає вам тему, завдання, планує вашу роботу!..» Та ніхто, крім самого митця! Він пам'ятає найголовніше: його твори мусять служити інтересам Батьківщини і, виходячи з цього, сам обирає тему, сам планує роботу, сам виконує свої творчі плани. І робить усе за натхненням і тільки за натхненням!

У зв'язку з цим ще одне зауваження щодо твого, Таню, листа. Ти заявляєш: «У мене все виходить за натхненням» (а не на замовлення!) А чи виходить! Судячи з твоїх віршів, навпаки: ти зовсім ще слабо володієш поетичною мовою, не можеш упоратися з ритмікою й раз у раз порушуєш її, не знаходиш свого слова, художнього образу. Та й думки (хоч які правильні й вагомі) повторюєш не свої, а вичитані з друкованого або почуті. Чи за натхненням воно в тебе написане, чи на замовлення — справи це не рятує. Хотілося б, щоб ти згодом досягла успіхів, написала справжній художній твір. Та для того мусиш постійно вдосконалюватися у поетичній майстерності, опановувати техніку віршування і, головне, набувати знань. Без них, коли не маєш чого сказати читачеві, навіть при досконалій поетичній техніці, твої старання будуть марними.

Олександр ПАРХОМЕНКО.

ВІСТІ З ЛІТГУРТКІВ

Нас об'єднало слово

У нашій школі є літературний гурток, на засіданнях якого ми знайомимось з творчістю сучасних поетів і письменників, оволодіваємо секретами художньої майстерності, обговорюємо свої перші спроби. Кращі вірші та етюди літгуртківців вміщуються в альманасі «Юні початківці», друкуються на сторінках районної газети «Заповіти Леніна». Веде наш гурток учителька української мови та літератури Надія Леонтіївна Бакши. Вона завжди порадить, як написати, а коли говорить про вади віршів, то робить це так, що нікому не буває боляче і соромно.

Під час літніх канікул всі ми їздили з агітбригадою на ферми, польові стани. А на початку вересня літгуртківці, знову зібравшись, прочитали вірші про працю і відпочинок, про хлібні ниви і про Міжнародний дитячий фестиваль «Хай завжди буде сонце!»

Катерина **ТУРКОВА,**
голова літературного гуртка
Малокопанської 8-річної школи
Голопристанського району
Херсонської області.

ЛИСТОПАД

Кружляє листом листопад,
І шерхіт стелиться під ноги.
В душі не хочуть засинать
Мої негаснучі тривоги.

Кружляє листом листопад,
Шумлять дуби, шумлять
розлогі.
Тремтять у серці,
так тремтять
Мої неходжені дороги.

Кружляє листям листопад,
І терпко пахне хвоя сосен.
Палає осторонь левад
В очах озер багряна осінь.

Кружляє листям листопад.
Мости єднають всі дороги.
Горять у серці, так горять
Мої негаснучі тривоги.

Надія ДОНЕЦЬ,
16 років,
м. Київ.

КОНКУРС «ЖОВТНЕВІ СУРМИ»

ХОДИТЬ ОСІНЬ

Осінь двері відчиняє
В теплий, світлий клас
І запрошує до парти
Кожного із нас.

У сади людей скликає
Яблука збирать
І запалює на стернях
Сто ясних багать.

Сіє зерна у чорнозем
На новий врожай.
Журавлів випроводжає
У далекий край.

Роздаровує деревам
Золоте вбрання.
А дерева їй шепочуть:
«До побачення...»

Люда ГОРЬОВА,
12 років,
Черкаська область.

МАКИ

А біля хати маки знову
Вогнем яскравим зайнялись,
Ведуть із бджолами розмову
Як і колись... як і колись.
І скільки райдужних відтінків
У цьому цвіті миготить.
Між листям срібна павутинка
Уже блищить... уже блищить.
І досить вітру звести крила,
Як забринить струна жива
В червонім маковім вітрилі,
Що відплива... вже відплива.

ПЕРША СІНОЖАТЬ

Трава в цвіту, десь перепел
кричить,
І настає та трепетна хвилина,
Коли в росі коса передзвенить,
Заплутавшись між зарослями
кмину.

Немов од серця, стежкою біжать
Оті покоси рівними рядами.
Бо незабутня перша сіножать,
Як пісня з найщирішими словами

Віра КИТАЙГОРОДСЬКА,
16 років,
Чернівецька область.

ЦВЕТОК И ЛУНА

Аленький цветочек,
Тоненький стебелёчек.
На холме он стоит
И на солнышко глядит.

А когда взойдёт луна,
Говорит он ей с земли:
«Ах, хочу, чтоб на луне
Семена мои взошли».

Оксана СТОЛЯР,
14 років,
Одеська область.

Малюнок І. ЗАНУДИ.

Загін непримиренних

РАДІСТЬ ЛЮДЯМ

Якось шестикласники обговорювали повість «Тимур і його команда». Кожному хотілося сказати про твір свою думку, за що він любить Гайдара і його героїв...

— Давайте і в себе створимо команду тимурівців, — запропонувала Світлана Герман.

А Галя Воронич, додала:

— І назвемо її «помагаї».

— А що вони робитимуть у нас? — заперечували інші.

— А хоча б за порядком стежили! Хіба не можемо дізнатись,

ГОЛОВНА ТВОЯ ПРАЦЯ— НАВЧАННЯ

Тиха і спокійна вулиця Мельничука. По ній не гуркотять трамваї. Не ходять тролейбуси. Лише зрідка пробіжить таксі чи грузовик.

Але стає вона гомінкою тоді, коли з класів висипає галаслива дітвора: гамір котиться вулицею, заповнюючи навколишні двори і провулки.

Тут знаходиться Івано-Франківська восьмирічна школа № 9.

ІГОР ЗНАХОДИТЬ ДРУГА

— І що нам робити з цим Ігорем? — бідкались семикласники. — Одержує двійку за двійкою, і клас через нього відстає.

— А яке ваше діло? Не у вас же двійки, — безпідставно відповідав учень 7-Б класу Ігор Коцюба. — Вчитися він не хотів, нерідко пропускав уроки. З ним багато разів розмовляли друзі,

ПІОНЕРСЬКА ТРИВОГА

— Ми із штабу непримиренних, — відрекомендувались Оленка Драгомирецька та Іра Хамова й поклали на стіл конверт.

Начальник будівельного управління прочитав:

«Тривога!»

Далі йшла розповідь про поведінку та навчання Олексія Опалькова, мати якого працює в будівельному управлінні.

...Не перший рік у дев'ятій школі діє піонерський штаб непримиренних. До нього входять по два учні від кожного класу.

наприклад, хто псує телефони біля ринку?

Порадившись, шестикласники створили ланку «помагаїв». До неї ввійшло п'ять піонерів. Бажаючим вступити в ланку треба було виконати якесь завдання. Надя Рак, наприклад, повинна була дізнатись, хто з інвалідів Великої Вітчизняної війни мешкає в їхньому будинку. Іншому доручали скласти список людей похилого віку на його вулиці.

Так три роки тому, у школі № 9 почала діяти команда «помагаїв». І тепер уже їх добре знали у мікрорайоні: тимурівці стежать, щоб ніхто з учнів не бешкетував на вулиці, а взимку допомагають двірникові посипати піском тротуари та доріжки.

А якось у штаб прийшла поштова листівка від подружжя Штрах: «Ми живемо вдвох, обоє старі й хворі. Дуже просимо завітати до нас на вулицю Карла Маркса, 32, квартира 6».

— Раділи старенькі нашому приходові, — розповідав Володя Вовк. — Ми сходили в аптеку за ліками, віднесли в магазин банки, прибрали в квартирі.

— Наші дівчатка й хлопчики ніколи не сидять без діла, — розказує Іра Бєлова.

Пішли якось піонери у дитячий кінотеатр імені Шевченка. А на контролі — лише одна жінка. Вона і квитки перевіряє, і по рядах розсаджує малюків.

— Дозвольте, ми вам допоможемо. — І започаткували гарну справу.

Так у дитячому кінотеатрі імені Шевченка з'явився ще один пост «помагаїв» з дев'ятої школи.

Щодня після уроків піонери-«помагаї» по двоє приходять чергувати у кінотеатр. Перевіряють квитки, дивляться за порядком.

За хорошу роботу дирекція кінотеатру виділила своїм юним помічникам шістнадцять абонементів на перегляд фільмів кінофестивалю.

— Давайте краще передамо абонементи раді дружини, — вирішили тимурівці. — Хай вони розподілять їх між піонерами...

Так живуть і вчаться «помагаї» дев'ятої школи. З кожним днем росте їхня популярність у мікрорайоні. Вони завжди там, де їх ждуть, де потрібні людям.

⊙ ⊙ ⊙

вчителі. Але все було марне.

Нарешті вирішили обговорити його поведінку на раді дружини.

Розмова була гостра, принципова. Члени ради дружини зобов'язали Ігоря взятися за навчання. Попередили, що підуть й до матері.

— Хіба він мене слухає? — скаржилася вона. — Вже сил моїх нема. Уроків не готує, не стрижеться, шкільної форми не носить... Що робити, не знаю. А оце вимагає гроші на мотоцикл, бо інакше втече з дому.

Та прийшов якось до піонерів їхній друг — токар-новатор приладобудівного заводу Леонід Максимович Гроза. Діти йому розповідали про свої діла, та й розказали про Ігоря Коцюбу.

— Познайомте мене з ним, — сказав Леонід Максимович, — хочу з ним поговорити.

— Слухай, Ігоре, — почав Леонід Максимович, — знаю, що ти любиш машини. Але, як ти думаєш оволодіти цією технікою, коли не хочеш вчитися? А я ж міг би тобі допомогти. Давай домовимось, візьмешся за навчання — запишу тебе в автомотоклуб. Там вивчатимеш мотоцикл, автомобілі...

Довгою і серйозною була розмова. Добре вплинула вона на Ігоря. Ігор почав відвідувати автомотоклуб, взявся за навчання. Іноді навіть заходив до Леоніда Максимовича, з яким подружився, додому за порадами.

Хлопець зовсім змінився. І мати тепер ним не нахвалиться.

І цьому Ігор Коцюба завдячує своєму другові-наставникові Леоніду Максимовичу Грозі. Дякуючи йому, хлопець успішно закінчив сьомий клас. Став на правильний шлях.

⊙ ⊙ ⊙

Дівчатка й хлопчики ініціативні, бойові, не попускають ні порушникам дисципліни, ні двієчникам.

Члени штабу проводять рейди-перевірки, під час яких контролюють, чим займаються учні, чи не вештаються вулицями, чи вчать уроки. Вимагають, аби кожен піонер приходив до школи охайним, стежать, щоб всі дотримувались учнівських правил. А тих, хто має двійки, в суботу викликають у штаб. Якщо і після цього не виправляють погані оцінки, йдуть до батьків.

Трапляється, дорослі не реагують на зауваження школярів. Отоді вже посланці непримиренних несуть «Тривогу» на завод чи фабрику, де працюють рідні учня. А там робітничий колектив обов'язково запитає, як батько виховує свого сина...

Так було цього разу і з Олексієм Опальковим. Хлопець часто пропускав уроки без поважних причин, систематично не виконував домашніх завдань. Щоденник зарябів двійками. Ходили учні до Олексійової матері — Алли Єгорівни, але й після цього зрушень не було. Змушені були піонери нести «Тривогу» на материну роботу.

Відтоді наче підмінили Олексія. Підстригся. Не забував пов'язувати галстук, коли йшов до школи. Взявся за навчання. Через якийсь час напроти його прізвища із класного журналу зникли всі двійки.

І це тільки один випадок, коли непримиренні допомогли стати на правильну дорогу. Подібних фактів багато: на сторожі шкільного порядку, боротьби з двійками стоять непримиренні, які кажуть:

— Двійкам дорогу у дев'яту школу закрито!

Б. КРАВЧЕНКО.

м. Івано-Франківськ,
восьмирічна школа № 9.

Малюнки І. ЗУБКІВСЬКОЇ.

ДЖОН РІД ТА ЙОГО КНИГИ

Дивовижна ця книга. «Десять днів, що потрясли світ». Десять сяючих ранків і полум'яних ночей. Відвертий, живий, щирий свідок революції, дерзновенного Жовтня. «Десять днів».., з яких і нині ми чуємо немовкнучі голоси людей і людства. Надії і пророцтва першої в світі пролетарської революції, Росії, її кращих синів.

«Десять днів...» — книга революційної наснаги. Книга про життя і творення Країни Рад.

Красна площа, де завжди урочисто й піднесено. Величний і теплий граніт Мавзолею. Зелена сивина ялинок. Кремлівська стіна, біля якої поховано учасників Жовтневої революції, визначних діячів комуністичного руху. Там, на одній з мармурових плит — короткий напис: «Джон Рід (1887—1920)». Це вияв шани американському письменникові-комуністу. Він помер у тридцять три роки. І його коротке, яскраве, мов блискавка, життя давно стало легендою. Люди знають його книги. Але яким він був сам? Життя на вершині революції, повне сміливої романтики і несподіванок, зустрічей з найвидатнішими людьми віку.

Джон Рід народився в американському місті Портленді, в родині багатого торговця. Там, у затінках зеленошумних парків минули його дитячі та шкільні роки. В школі його пристрастю стає історія та література. Захоплюючий світ книги відкриває перед ним незвідані міста і країни. Портлендська школа була для нього першим знайомством з людьми багатими і бідними. І від того в душу запали роздвоєні враження. Шістнадцятирічним юнаком Джон Рід надсилає до газети перший допис. Цей успіх надихнув його, і відтоді не полишає мрії стати журналістом. Пізніше Джон Рід вступає до одного з найстаріших університетів США у місті Гарварді. Вивчає мови, літературу, філософію. Працює в університетських журналах, пробує писати ліричні та сатиричні вірші.

У 1910 році Джон Рід закінчує університет і вирушає у подорож по Європі. Коштів виявилось замало, і він влаштувався на пароплав «Бостонець», що перевозив худобу. Відбулось перше знайомство з іншою землею, перед ним відкрили свої квартали туманний Лондон, старовинні Париж і Мадрід, де Джон Рід пройшов з фотоапаратом у руках і рюкзаком за плечима.

Повернувшись у Нью-Йорк, він гаряче береться за літературну працю. Успішно співробітничає в кількох журналах, сягає неабияких успіхів. Читачі з нетерпінням чекають його репортажів. Адже журналіст Рід писав про те, що бачив на власні очі, про що ніколи не дізнався б з книг. Разом з тим він друкує низку оповідань: «Куди кличе серце», «Втрачений світ», «Ніч на Бродвеї», «Ще один випадок невдячності», «Дочка революції» тощо.

Друг і редактор журналу «Метрополітен» Карл Хові щиро й захоплено відгукнувся про творчість Джона Ріда: «Він писав так, що, здавалося, подув свіжого вітру, розчинивши вікна, увірвався в затхлу оселю, в якій ледь животіла наша література». Незвичайною сторінкою в житті Джона Ріда стала поїздка в Мексіку, де на той час народ повстав проти поміщицької сваволі і нестерпного гніту. Майже чотири місяці він перебував у країні жорстоких звичаїв і незнайомих досі пустельних краєвидів та чудових оазисів. Тисячі кілометрів долає верхи на коні, ночує на голій, випаленій сонцем землі. Його захоплює відважне життя повстанців. Він живе їхнім горем, їхніми думками і сподіваннями. Не раз потрапляє в небезпеку і якимось дивом врятовується.

Наслідок цієї подорожі і нелегких життєвих випробувань — книга «Повстала Мексіка». Написана мовби одним подихом, вона одразу привернула увагу читацької Америки. Присвячена революції книга відкривала найпотаємніші сторони життя мексіканського народу, його прагнення до волі, його страждання і боротьбу. І, найголовніше, Джон Рід розповів правду про сусідню Мексіку, її народ.

В роки першої світової війни Джон Рід знову в Європі. Він розуміє, що Америка бере участь у цій кровопролитній битві. І вирішив, що повинен сказати про війну своє викривальне слово ненависті. Вже в нарисі «Війна торгашів» він писав: «Немає людини, яка ненавиділа б мілітаризм більше, ніж я. Ніхто більше за мене не мріє, щоб мілітаризм зникнув з лиця землі». В цих словах творче і громадянське кредо Джона Ріда — журналіста, борця за справедливість і мир на землі.

Письменник бачить, як у чорних задимлених руїнах потонули Сербія і Македонія. Як щоденно вмирають тисячі невинних людей. Як найважчим тягарем і стражданням лягає на людські плечі війна.

В Польщі Джона Ріда заарештовують, і він два тижні перебуває в тюрмі. А згодом потрапляє до Петрограда. Ось його перші враження від перебування в Росії: «Це була розорена країна, опалена боями і трьома походами двох великих армій. Витоптані хліба хворобливо жовтіли на полях. Цілі села зяяли пусткою руїн».

А в нарисі «Обличчя Росії» Джон Рід малює таку картину: «Ніколи в жодній країні під час війни я не бачив такої колосальної кількості поранених, як у російській прифронтовій зоні».

Письменник був свідком нечуваної жорстокості у ставленні до людей. Тому в його записах і нарисах насамперед чується мужній голос протесту і болю. Так створюється глибоко публіцистична, образна, тривожна книга «Уздовж фронту». Це своєрідний щоденник, писаний не байдужою рукою, з якого постає жахливе обличчя війни з усіма злиднями і смертями, з ріками крові і людськими вбивствами. Все це Рід відчув серцем бійця. За роки війни його не раз заарештовували. В Нью-Йорку звинуватили в державній зраді і притягли навіть до суду.

Революція в Росії тривожним громом прокотилась по всій Європі. Джон Рід відчував, що місце його там, де вирішується доля світу. Разом з дружиною він знову прибуває до Петрограда.

Неспокійний, невгамовний у пошуках істини, Джон Рід щодня серед робітників. З їхніми судженнями, з їхньою відвертістю він звіряє власні думки. Вже з перших днів перебування в горні революції він зацікавився постаттю Леніна. Гаряче розпитує про вождя революції у свого друга Альберта Ріса Вільямса. Пізніше Ріду випало щастя особистого спілкування з Володимиром Іллічем Леніним.

Непідкупна чесність митця, творчий неспокій, спрага великого серця назавжди поріднили його з більшовиками. Аль-

берт Вільямс, який теж був учасником Жовтневих подій, згадує:

«Ми з моїм другом Рідом, звичайно, не знали в ті дні, куди мчить нас поїзд російської революції, по незнаному ще нікому із людей шляху. Але ми жадібно стежили за всім, що відкривалось перед нашими очима. Стежили, записували, замітовували».

Так з полум'яних вражень, з журналістської пристрасті самого учасника революції створювалась книга «Десять днів, що потрясли світ». Книга про більшовиків і їхню найпершу в світі Країну Рад.

Життя Ріда в Петрограді — це щоденний вир праці, творчості, відкрить. Він буває на мітингах, зустрічається з робітниками і політичними діячами. Буває у театрах і на заводських зборах, в гущі революційних буднів. І щоднини, щомиті, не гаючи ні хвилини, він писав. Неодмінно писав. Жити подіями революції — то було його душевним покликанням. Його творчим неспокоєм. Біографія Ріда цих днів — частка Жовтневої революції. Її пристрасний документ. Він одразу сприйняв російську революцію як свою. Пролетаріат Росії став назавжди його побратимом. Справа робітників відтепер стала його життям. Разом з ними американець був свідком і учасником народження нового світу. Літописцем десяти днів, що сколихнули світ. Він завжди і повсюди на боці тих, хто бореться за правду, за волю. Володимир Ілліч Ленін схвалив рішення Джона Ріда жити серед робітників — так найкраще він міг пізнати Росію, вивчити російську мову. Тут, у революційній Росії, він бачив спільність інтересів робітничого класу, бачив і відчував єдність їхньої мети. Він глибоко вірив у братерство, в майбутнє єднання народів. Ногами він твердо стояв на своїй рідній землі, та поглядом осягав увесь громохкий світ. Таким натхненним і мужнім увійшов Джон Рід у розбурхане полум'я великих подій, під російське небо, осяяне зорями пролетарської революції.

Книгу «Десять днів...» сам автор називав «головною повістю мого життя». Кожним рядком, кожним кроком, життям і творчістю він служив людям. Він був гідним і чесним у своїй людській справі. Його почуття інтернаціоналіста злиті з гострим, допитливим розумом творця, революціонера — і в цьому велич його як людини. Він мав і розумів найвищий обов'язок — необхідність бути з людьми, жити для них. Він був народжений для людей, для суспільства. І життя його невіддільне від людства. Мужність — висока якість душі Джона Ріда. І цим він приносить честь не лише своїй країні, а всім нам, всьому світові. Супроти всіх ударів долі творець завжди протиставляв мужність. І з усіх найтяжчих випробувань неминуче виходив переможцем. Він був готовий зустріти будь-яку небезпеку, аби досягти мети. І зустрічав її відкритим серцем, чесними очима. Мужня людина, він залишався до кінця вірним своєму слову. Адже це воістину справжнє покликання чесного журналіста, репортера, письменника.

«Десять днів...» — не просто репортаж з місця подій, а важливий історичний документ. В ньому ми знаходимо і яскраве відлуння Жовтня, і роздуми учасника про соціалістичну революцію, і чітко змальовані риси вождя, з котрим Джон Рід неодноразово зустрічався.

В передмові до американського видання книги «Десять днів...» В. І. Ленін писав: «Я від душі рекомендую цей твір робітникам усіх країн. Цю книгу я хотів би бачити розповсюдженою в мільйонах примірників і перекладеною на всі мови, бо вона дає правдивий і незвичайно живо написаний виклад подій».

Відкрийте «Десять днів...», і ви вживетесь у буремний світ Жовтневої революції. В ясність і похмурість нелегких буднів. В жорстоку боротьбу робітників з контрреволюцією та іноземними інтервентами.

Там, у Петрограді — у Смольному, в самому серці революції готувались і звершувались її історичні кроки. Там, у Петрограді, карбувалися полум'яні сторінки «Десяти днів...» Книги, в якій кожен день є пророчим, переконливим днем будущини. Він простежений по годинах робітничої звитяги. По хвилях людської напруги, поступів, перемог. До книги щоденно, з усією пристрастю душі заносились події, дати, імена. Голоси засідань Петроградської Ради, гомін мітингів, революційних спалахів. Єдність народу, взаємне порозуміння робітників і селян — в цьому Джон Рід бачив знамення революційної програми. І з цього погляду його книга — невичерпна.

Відкрийте «Десять днів...» — книгу високої правди, неодцвітної краси революційного Жовтня. Вона є і залишається серед тих творінь, що ми берем з собою у майбутнє, в яке непохитно віримо.

Микола СИНГАЇВСЬКИЙ.

ОБРІЇ ТВОЇХ ЗАХОПЛЕНЬ

ШКОЛА ЧЕРЕЗ ДОРОГУ

Мова йтиме про школу незвичайну і дуже цікаву, школу, у якій вчать любити мудрість, — і не вчать ні писати, ані читати.

Почувши ці слова, Богданко Чіпак заперечливо похитав би головою:

— Як так писати не вчать?! Саме тут два роки тому я вивів перші літери і цифри від одного до восьми.

А решту я вже довчився, коли став першокласником, — сміється Богданко.

Перед тим, як розповісти про Богданкову науку красного писання, завітаємо у Львівський «Дитячий шаховий клуб при будинкоуправлінні номер 10», де вчать і мислити, і бути зібраним, і на розваги часу не шкодують. Двері гостинно відчиняються перед кожним, якщо навіть не виповнилось ще й семи.

Це було на початку літа позаминулого року. Звістка про створення дитячої шахової школи-клубу миттю облетіла довколишні вулиці. П'ятикласника Тараса та з ним ще зо три десятки бажаючих оця новина одразу привела до Володимира Володимировича Білинського, який взявся за організацію школи. І хоч хлопчики не метушилися, та щоб роздивитись усіх, тренеру потрібно було то опускати голову, то піднімати її: дуже вже різні за віком усі бажаючі.

Першокласника Славка Горицького щодня до середньої школи № 4 водять по черзі то батько, то бабуся. Час на дорогу з бабусею, за його словами, дорівнює шести бліцтурнірам. Зате повільно йдучи з бабусею, Славко має можливість добре набалакатись. Він не тільки повторить задані англійські слова, а й розповість про вдалий шаховий дебют, про успішно застосований староіндійський захист... А коли дитячий голосок починає виспівувати про успіхи на останньому міжнародному турнірі львів'янина Олега Романишина, бабуся скоса зиркає на свого онука. «Про що вже той Романишин, думає вона, говорить зі своїми близькими, коли тут таке мале може старій людині замакітрити голову шахами».

А Сашко Удуд говорити багато не любить. Сашко любить грати з сильнішими од себе

шахістами, і тому часто просить Сашка Рудя, першорозрядника, сісти з ним за один столик. І Сашко не відмовляє тезкові, бо тут стало правилом: вчитись у старших, вчити молодших. Вчитись на своїх помилках і чужих. Прислухатись, враховувати і аналізувати зауваження, бо шахи — це вміння мислити. Мислити самостійно!

Тарасові Лучуку дорогою до здобуття звання шахіста-першорозрядника багато допомогла спеціальна література. Але й свою голову на плечах треба мати. Тарас це збагнув, коли в одному із видань прочитав, що можливих комбінацій у шахах десять у стодвадцятій степені! Цифра з категорії незбагненних!

То ж усім, хто міцно подружив з шахами, залишається одне — мислити самостійно.

Подейкують, що невдовзі винайдуть такого кібера-шахіста, у якого не зможе виграти навіть сам Романишин.

І Богданко Чіпак нашорошив вуха, розхвилювався небезпідставно. Хто не знає історії про те, що у 1769 році угорський винахідник Кемпелен зробив шаховий автомат, який успішно змагався з найсильнішими шахістами того часу. А насправді, як виявилось через 65 років, всередині автомата сидів низькорослий чоловік, який чудово грав у шахи. І Богданко швиденько, як на бліцтурнірі, прикинув, що кібер для нього невигідний подвійно: кому, як не йому другокласникові-першорозряднику наказали б сидіти всередині; якби вже й відпросився від такого сидіння, то грати з роботом, який навіть усміхатись не вміє, у якого, знаєш заздалегідь, не виграєш, зовсім нецікаво.

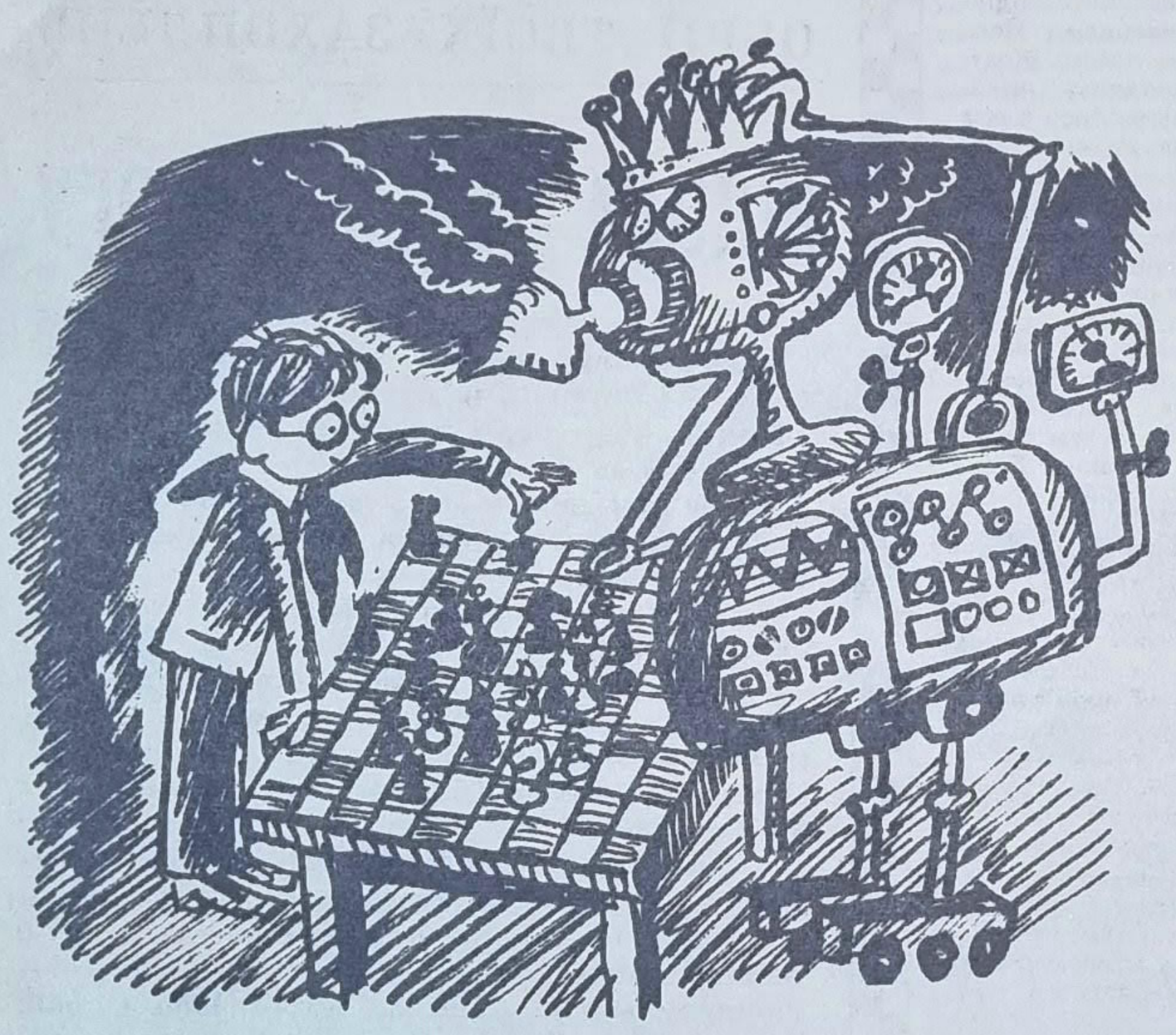

Нецікаво, бо тут, у цій школі вчать радості від заслуженої перемоги.

Майже неймовірно, що за два роки існування тут стали першорозрядниками 8 учнів. З цих восьми хлопчиків не кожен ще два роки тому вмів правильно назвати шахові фігури.

У Володимира Володимировича Білинського робота клубу продумана до деталей. Тут усе цікаве, захоплююче. Частими гостями бувають студенти інституту фізичної культури. Не просто гостями, а в залежності від обставин, то лекторами, то партнерами у грі, то старшими товаришами, яких слухаєш не наслухаєшся.

Юні шахісти беруть участь у районних і міських змаганнях.

— Як часто ми граємо в обласному, тобто дорослому, шаховому клубі, — всміхається Богданко Чіпак, — може розказати моя подушка, що прописана там на постійно.

— Ти хіба рости не збираєшся? — Славко Горицький тут як тут.

— Через рік тобі подарую подушку...

Без сумніву, через рік-два Богданкові «подушкове підвищення» на стільці дорослого клубу буде зайвим. Через рік його вже й в піонери приймthemуть, в піонери, на яких він і сьогодні рівняється. За рік він виросте, бо діти швидко ростуть не тільки у сні — ще швидше вони ростуть удень, коли тягнуться за тими, з кого приклад беруть.

І ще цікаве те у клубі, що тут нікого з учнів не вмовляють ходити на заняття. Навпаки, коли у щоденнику, які Володимир Володимирович оглядає систематично, у когось з'являться небажані оцінки, то відстаючому наказують зайву годинку посидіти над книжкою, найчастіше на пару з «консультантом-вчителем», який і сам не набагато старший. Так вже виходить, що успіхи за шкільним столом йдуть в ногу з успіхами за шаховим столиком.

Любити мудрість, тягнутися до знань — поняття справді всеохоплюючі. І це добре розуміє організатор школи-клубу, майстер спорту Володимир Володимирович Білинський.

Тому, не шкодуючи часу і зусиль, ретельно прищеплює своїм вихованцям любов до такої мудрої гри як шахи.

О. СЕНАТОВИЧ.

м. Львів.

Малюнок А. ВАСИЛЕНКА.

Дмитро СОЛОДКИЙ

Малюнки Д. ЗАРУБИ.

Бровко допоміг

Щодня запізнювавсь Микола —
Про це вже добре знала школа.
Хоч недалеко хлопець жив,
Та довго спав і не спішив.
Сьогодні ж не спізнивсь Микола,
А першим завітав у клас.
— Не запізнивсь, чи ба! — довкола
Вість блискавично рознеслась.
Хлопчина знічений зізнався:
— Я запізнитися не міг,
Адже Бровко за мною гнався,
А я від нього швидше біг!

Звідки двійка

Не сидів над книгою,
А крутився дзигою,
От і є в крутійка
В щоденнику двійка.

Не та ложка

Мама подає обід,
— Олю, руки мити слід.
Оля маму розуміє —
Руки біля крана миє.
Потім сіла, наче гість,
Біля столу і... не їсть.
— Може, хліба? Може, солі?
— Ні, — почувся голос Олі.
— Масла дати, може? — Ні!
Іншу ложку дай мені.
— Чим же, доню, чим, кохана.
Та, котра в руках, погана?
— У цієї, глянь сама —
Апетиту щось нема...

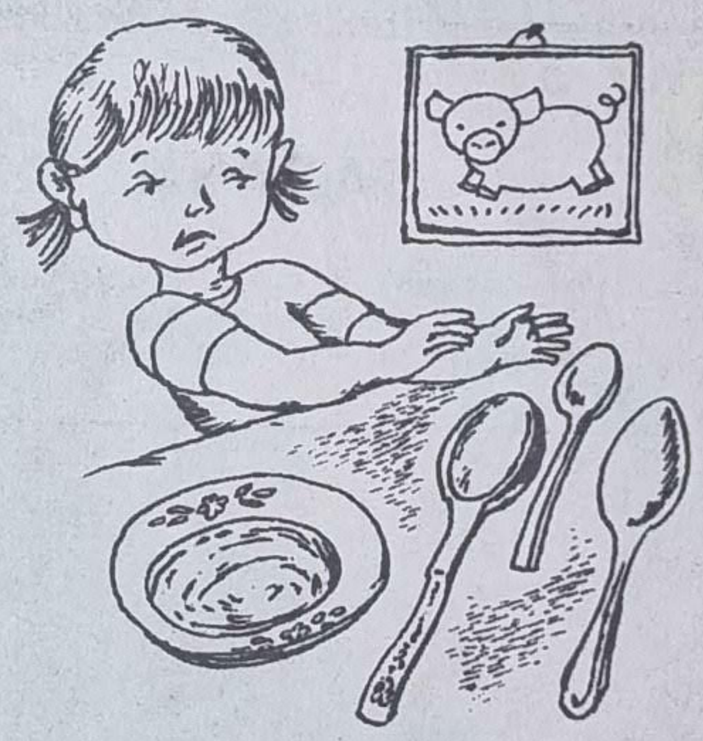

Котра синиця?

Сидять дві пташечки малі
На яблуні в густім гіллі.
Іван звертається до Гриця:
— Яка із цих пташин синиця,
А котра буде горобець?
Не довго думав молодець:
— Синиця — це ота, що скраю,
Що поряд з горобцем... Я знаю!

Одиниця і п'ятірка

Байка

— Між нами, ох, яка ж різниця,
Нічого спільного нема! —
П'ятірці мовить Одиниця, —
Бо подивися ти сама:
Я і висока, я й пряма,
Я і тонка, неначе спиця,
А ти... Ну, чим тобі хвалиться?
Поглянь всерйоз — не жартома:
Ти і незграбна, й вайлувата,
І трішечки (пробач!) — горбата...
Чи ж важко бути, далебі,
Скажи, П'ятіркою тобі?
— А ось ти нею стань, пихата,—
Узнаєш на своїм горбі!

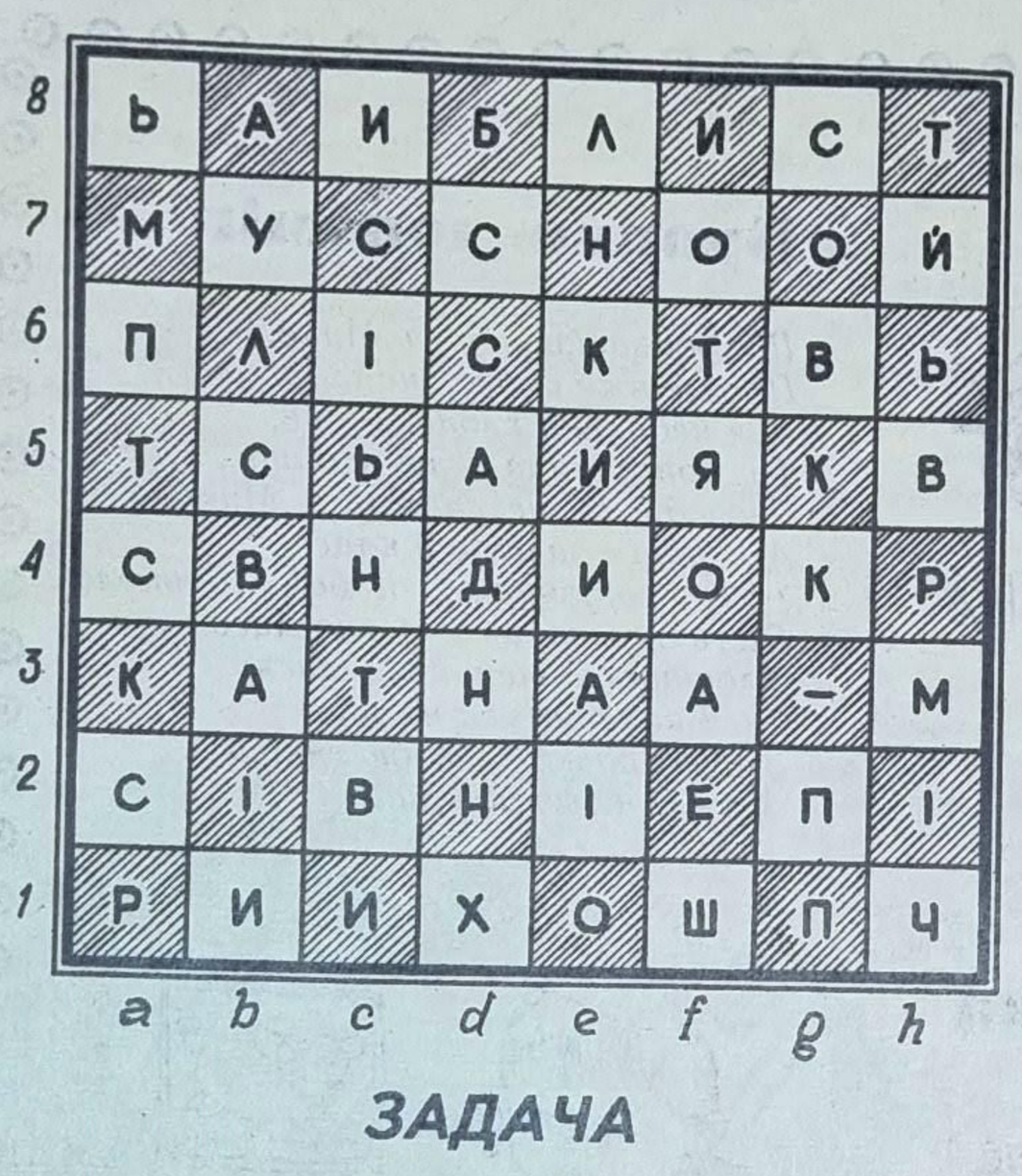

ЗАДАЧА

Починаючи з однієї з кутових клітинок, обійдіть ходом шахового коня всі 64, не пропустивши жодної і не входячи в одну й ту ж, прочитайте зашифрований текст.

Склав **О. КОСЕНКО.**

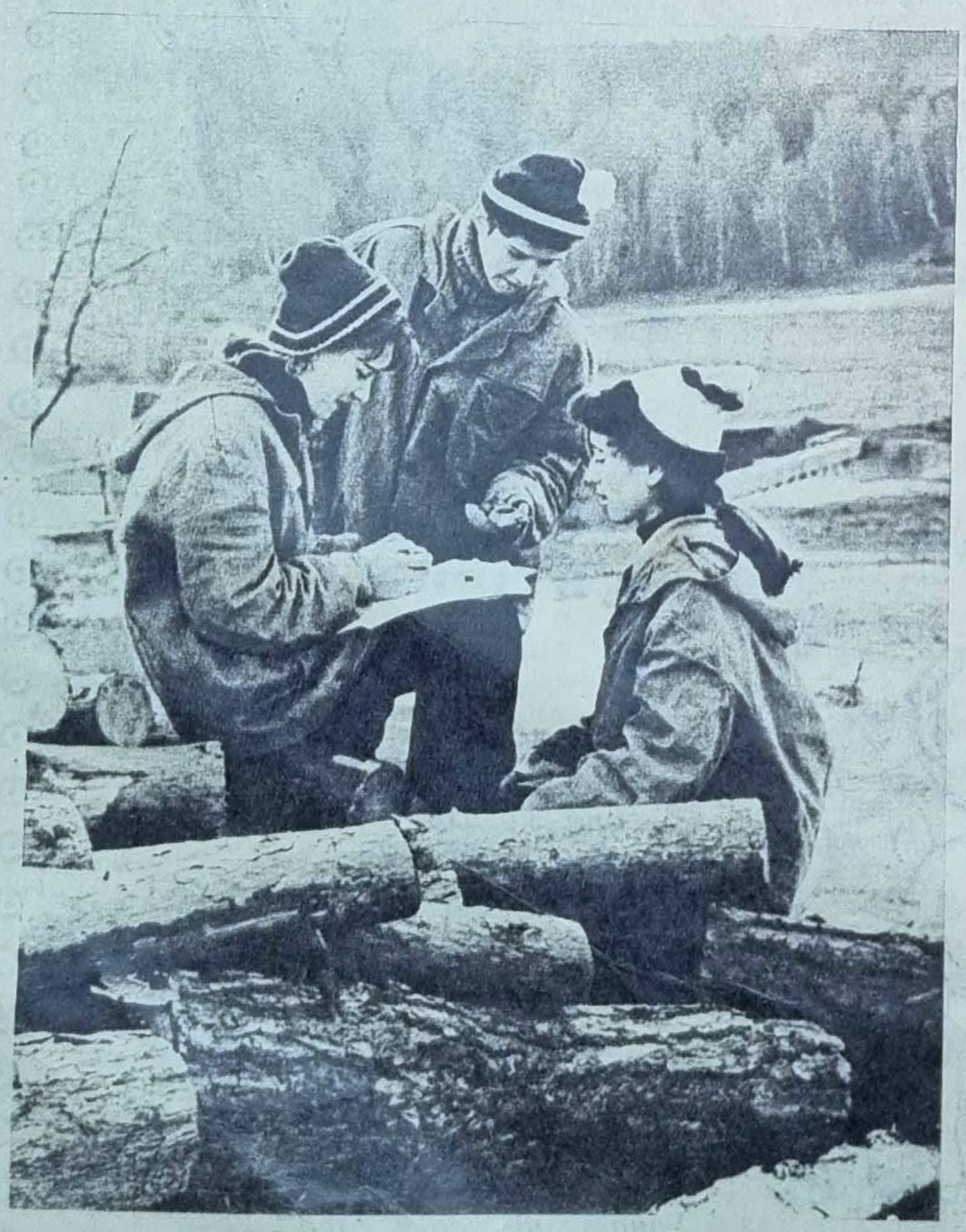

Юні туристи.
Фотоетюд М. ПАЛАМАРЧУКА.

ЗМІСТ

Звернення учасників Міжнародного дитячого фестивалю «Хай завжди буде сонце!» . . . 1
Гарт юності. Г. Д. Максименко 2
Загони на Марші «Йдемо дорогою Леніна, дорогою Жовтня!» 5
До Дня учителя 6
Люди ленінського гарту. Крок у безсмертя. М. Гринчук 8
Постукай у моє вікно. Повість А. Костецького 10
Священні місця рідної Вітчизни. Місто слави комсомольської 16
З нових поезій. Вірші В. Бичка 17
На добраніч. Оповідання М. Вінграновського . 18
Вірші Й. Курлата 19
Моя Батьківщина — СРСР. В краю, де сонячні ночі. М. Яненко 20
Сігма. Оповідання І.Логвиненка 22
Літературна студія. Коли приходить натхнення. О. Пархоменко 24
Конкурс «Жовтневі сурми». Вірші дітей . . 25
Головна твоя праця — навчання. Загін непримиренних. Б. Кравченко 26
Джон Рід та його книги. М. Сингаївський . . 28
Обрії твоїх захоплень. Школа через дорогу. О. Сенатович 29
Гумор. Вірші Д. Солодкого 31

На 1-й стор. обкладинки малюнок **О. Прахової.**

Макет журналу **О. Кожекова.**

Головний редактор
СИНГАЇВСЬКИЙ М. Ф.

Редакційна колегія:

ВАСИЛЕНКО А. П.,
БИЧКО В. В.,
ВСЕХСВЯТСЬКИЙ С. К.,
ГУБАРЕЦЬ В. В.
(відповідальний секретар),
ДРИГУС І. П.,
ЗБАНАЦЬКИЙ Ю. О.,
КАЧАН А. Л.
(зав. відділом),
КОМПАНЕЦЬ М. І.,
ПАНЧ П. Й.,
СОРОКІНА Д. О.,
СТЕЛЬМАХ М. П.,
ТКАЧ Д. В.

Художній редактор БАЛАНДЮК М. В.
Технічний редактор КЛОКОВА С. М.
Коректор КОВТУН Н. Ю.

Рукописи та ілюстрації не повертаються.

БФ 30140. Здано до набору 16.VIII, 1977 р. Підписано до друку 14. IX. 1977 р. Формат 60×90¹/₈. Умовн. друк. арк. 4, Обл. вид. арк. 5,7 Тираж 210 000. Зам. 03718. Ціна 15 коп.

Адреса редакції: 252601. Київ-МСП, Пушкінська, 28. Телефони: 25-40-06, 24-33-76, 24-03-13.

Ордена Леніна комбінат друку видавництво «Радянська Україна», Київ-47, Брест-Литовський проспект, 94. ,

«Пионерия» — ордена «Знак Почёта» ежемесячный журнал ЦК ЛКСМУ и Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина (на украинском языке). Ордена «Знак Почёта» издательство ЦК ЛКСМУ «Молодь».
Адрес редакции: 252601, Киев-ГСП, Пушкинская, 28.
Ордена Ленина комбинат печати издательства «Радянська Україна». Киев-47, Брест-Литовский проспект, 94. Формат 60×90¹/₈. Усл.-печ. л. 4. Уч.-изд. л. 5,7. Тираж 210000. Цена 15 коп.

КЛУБ „ЧВ"

ОЧИМА ХЛОПЧИКА ДРУЖБИ

Малюнки А. ВАСИЛЕНКА.

Дружба і три американських хлопчики зустрілися біля виходу з телестудії.

— Диктор телебачення сказав, що в

Америці всі живуть щасливо... — почав розмову Дружба.

— Сам побачиш, — усміхнувся білий хлопчик Джім. — От мій тато. Він сто-

їть у черзі на біржі праці — може, знайдеться хоч якась робота.

— А ти, Джек, як тобі живеться? Он сидить ваш вождь у барвистому

вбранні, а поруч танцюють діти. Їх фотографують кореспонденти.

— Ні, Дружбо, — зітхнув Джек, —

отак ми, нащадки древніх жителів американської землі, заробляємо на кусень хліба...

Дружба вирішив завітати ще до не-

гритянського хлопчика Тома, але заблукав на гамірних вулицях і звернувся до полісмена.

— Ти не туди зайшов, — сказав по-

лісмен, — це аристократичний район міста. Якщо твій друг негр, то він, скоріш за все, живе у Гарлемі.

Що таке Гарлем, Дружба зрозумів, коли, розшукавши Тома, побачив брудні квартали, десятки людей, які тинялися без роботи.

— Отак ми й живемо, — розвів руками Том.

— Я розповім про це всім дітям! — гаряче вигукнув Дружба.

Згодом, ввімкнувши приймач, Дружба знову почув знайомий голос, що на всі

лади вихваляв свободу, демократію, безмежні права людини в Америці. Але Дружба вже знав ціну цих слів.

Кінець.

Ціна 15 коп.
Індекс 74394

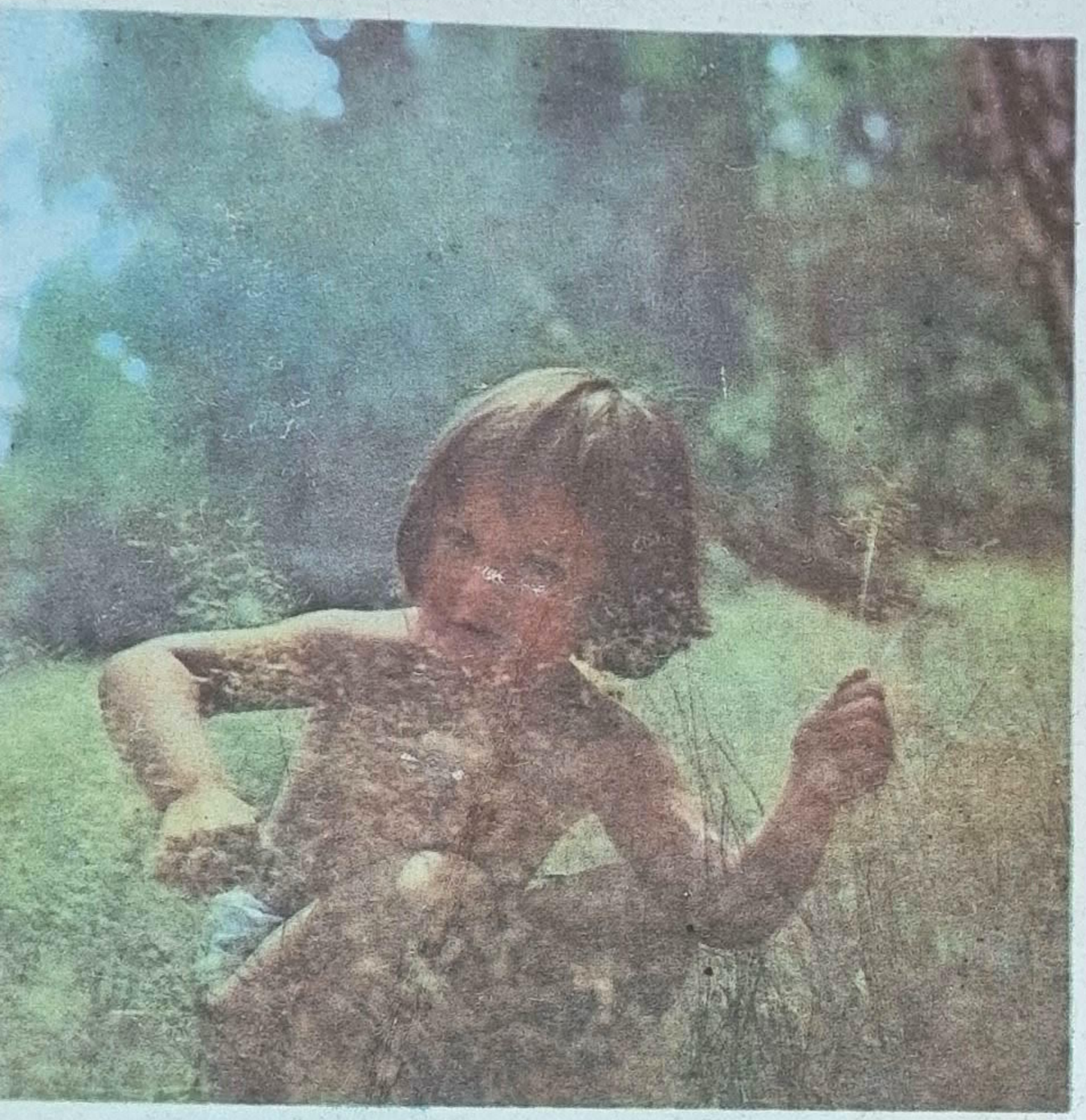

ОЙ, ЛІТЕЧКО, НЕ ВІДЛІТАЙ!

Слова М. ПОЗНАНСЬКОЇ.
Музика І. ШАЙКІС.

Не дзвонять колосом лани,
Врожай давно скосили...
Над лугом вранці тумани
Пливуть, як гуси сиві.
Ой, літо, літо, почекай,
Не відлітай в далекий край!

Куди не гляну, не піду —
Я осінь зустрічаю:
Достигли яблука в саду,
Не чуть зозулі в гаї.
Ой, літо, літо, почекай,
Не відлітай в далекий край!
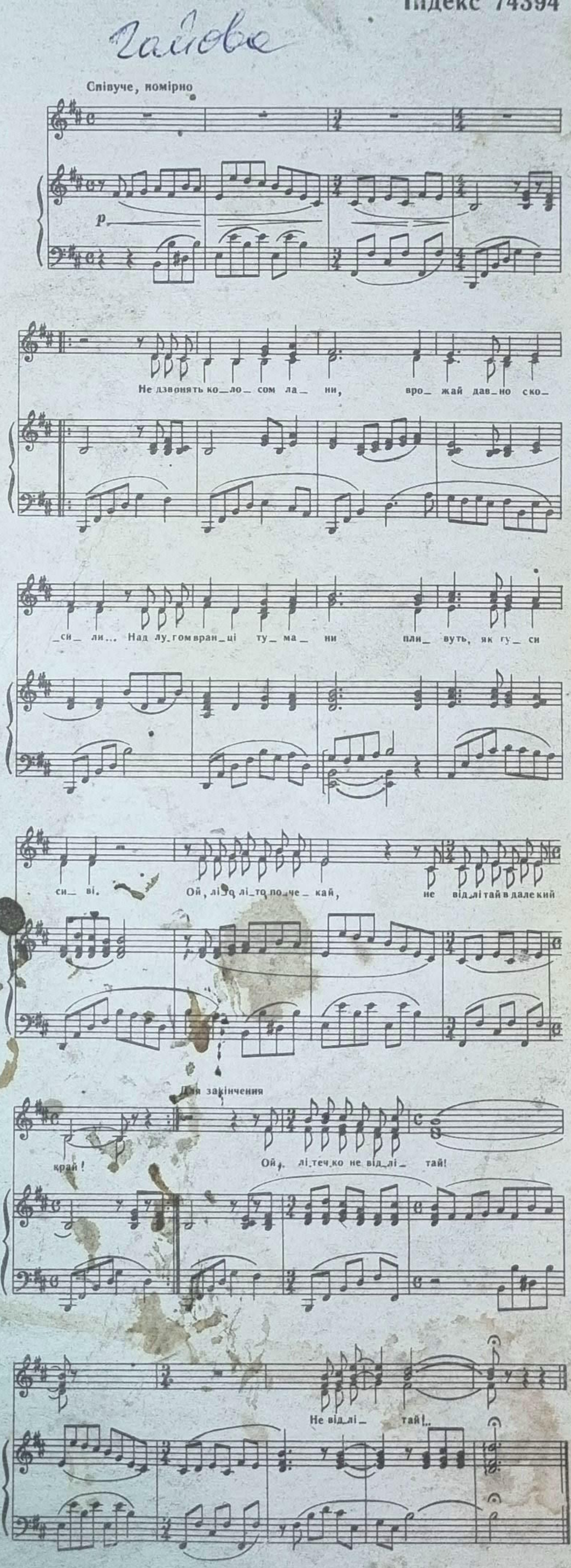
Вже скоро зійде на ріллі
Нове, зелене жито.
Зберуться в лузі журавлі,
Візьмуть на крила літо...
Ой, літо, літо, почекай,
Не відлітай в далекий край!
Ой, літечко, не відлітай!
Не відлітай!..